

Załącznik do uchwały
Nr/...../2016
Rady Miasta Krosna
z dnia listopada 2016 r.

Urząd Miasta Krosna

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE KROŚNIE NA LATA 2017-2022

Krosno, listopad 2016 r.

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie	3
II. Część diagnostyczna	4
1. Demografia miasta Krosna	4
2. Pomoc społeczna	11
3. Rodzina	22
4. Osoby niepełnosprawne	27
5. Seniorzy	30
6. Zdrowie	32
7. Sektor pozarządowy	33
8. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych	36
III. Analiza SWOT	37
IV. Misja	43
V. Część programowa	44
1. Wieloaspektowa pomoc rodzinie	44
2. Aktywizacja i wsparcie osób niepełnosprawnych	48
3. Podejmowanie działań na rzecz seniorów	50
4. Ochrona zdrowia	52
VI. Ramy finansowe realizacji Strategii	53
VII. Monitoring i ewaluacja	54
VIII. Podsumowanie	55
IX. Zespół ds. opracowania Strategii	56
X. Spis tabel i wykresów	57

I. WPROWADZENIE

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Krośnie na lata 2017 – 2022 jest kolejnym dokumentem władz samorządowych miasta Krosna, który zawiera kontynuację przedsięwzięć określonych w dotychczasowej Strategii a równocześnie wyznacza główne kierunki działań w zakresie polityki społecznej na najbliższe lata.

Niniejszy dokument wskazuje na kluczowe trudności i problemy w obszarach pomocy społecznej z równoczesnym określeniem działań na rzecz zminimalizowania niepożądanych zjawisk oraz wzmocnienia mechanizmów wprowadzenia pozytywnych zmian.

Na podstawie analizy materiału diagnostycznego, jako priorytetowe kierunki podejmowanych w pomocy społecznej działań na lata 2017 – 2022, zostały wyodrębnione cztery główne obszary strategiczne:

- wieloaspektowa pomoc rodzinie
- aktywizacja i wsparcie osób niepełnosprawnych
- podejmowanie działań na rzecz seniorów
- wzmocnianie profilaktyki zdrowotnej

Niniejsza Strategia jest wieloletnim dokumentem programowym spójnym z założeniami polityki państwa, ustawami nakładającymi na organy administracji samorządowej określone obowiązki oraz innymi dokumentami strategicznymi na szczeblu ogólnokrajowym i regionalnym, w szczególności:

- Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020 przyjętą uchwałą Nr XXXVII/697/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 26 sierpnia 2013 r.
- Wojewódzkim Programem Pomocy Społecznej na lata 2016 – 2023 przyjęty uchwałą Nr XVI/279/15 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 30 listopada 2015 r.
- Strategią Rozwoju Miasta Krosna na lata 2014 - 2022 przyjętą uchwałą Nr LXIV/1470/14 Rady Miasta Krosna z dnia 7 listopada 2014 r.

Do opracowania niniejszego dokumentu wykorzystano materiały sprawozdawcze, analizy statystyczne, ankiety oraz opracowania Urzędu Miasta Krosna, Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie, Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie za okres od 2011 r. do 2015 r.

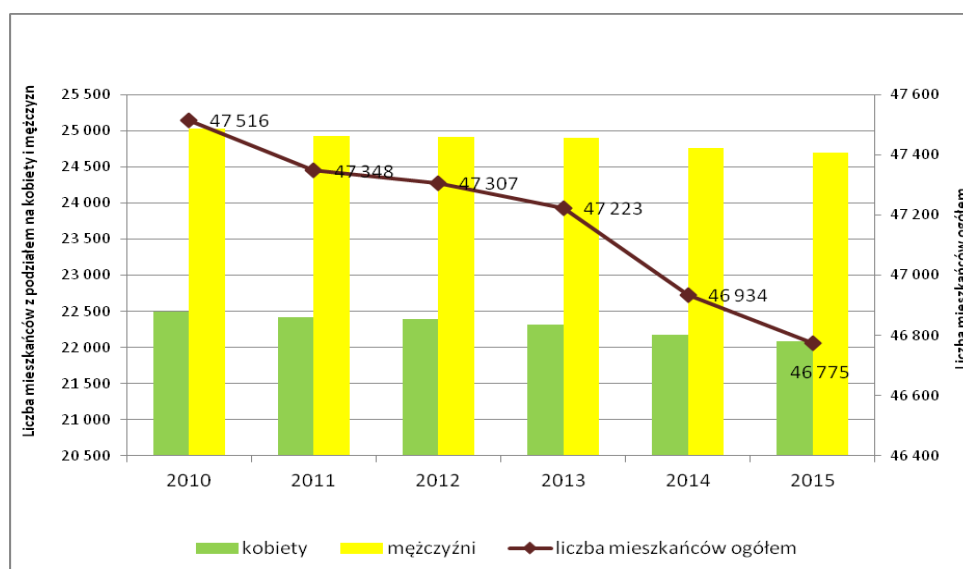
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

1. Demografia miasta Krosna

Miasto Krosno od względem administracyjnym składa się z 6 dzielnic (Białobrzegi Krościenko Niżne, Polanka, Suchodół, Śródmieście, Zawodzie) oraz 6 osiedli (ks. B. Markiewicza, Południe, St. Grota Roweckiego, Traugutta, Turaszówka, Tysiąclecia).

Na dzień 31 grudnia 2010 roku liczba ludności Krosna wynosiła 47 516 osób, w tym 22 490 mężczyzn i 25 026 kobiet. Na koniec roku 2012 Krosno liczyło 47 307 osób, w tym 22 389 mężczyzn i 24 918 kobiet. W roku 2014 odnotowano jeszcze większy spadek ludności – liczba mieszkańców Krosna wynosiła 46 934 osób, w tym 22 172 mężczyzn i 24 762 kobiet.

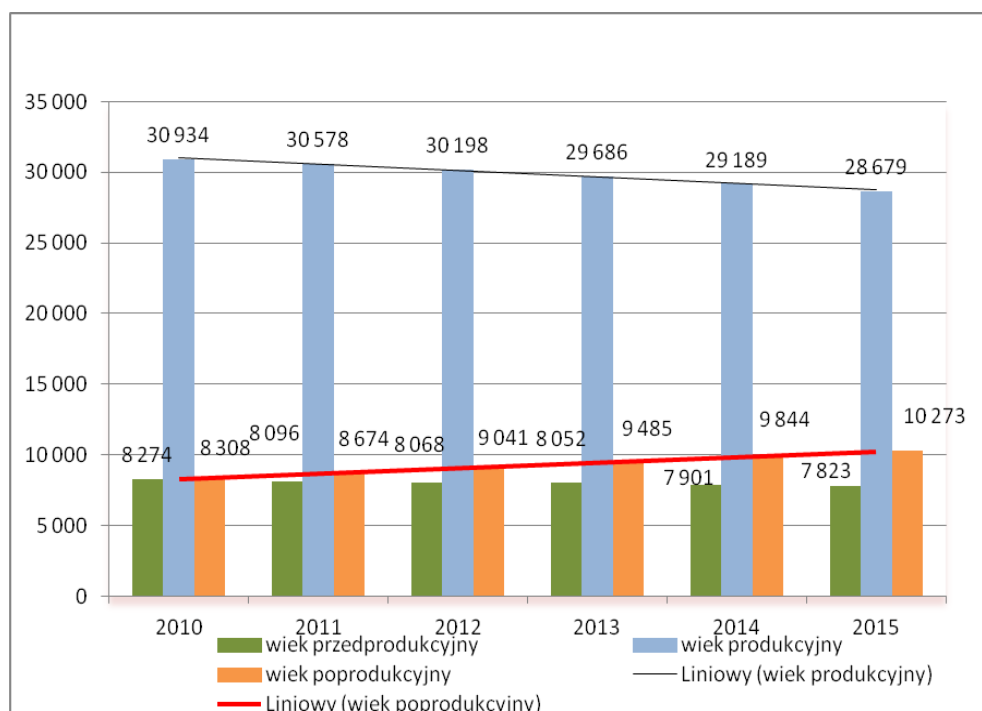
Wykres 1. Ludność w mieście Krośnie

źródło: bank danych regionalnych GUS

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że liczba mieszkańców Krosna z każdym rokiem maleje. Zjawisku temu towarzyszy niekorzystny proces zmian w strukturze wieku ludności polegający na wyraźnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym przy równoczesnym spadku osób w wieku przedprodukcyjnym (wykres 2). Od roku 2010 do 2014 liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 1 536 osób.

Wykres 2. Ludność Krosna w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lat, kobiety 18 – 59 lat) i poprodukcyjnym (mężczyźni 65 i więcej lat, kobiety 60 i więcej lat)

źródło: bank danych regionalnych GUS

Systematycznie od kilku lat rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym przy stale zmniejszającej się ogólnej liczbie mieszkańców.

Opracowana przez GUS na bazie Narodowego Spisu Powszechnego prognoza demograficzna wskazuje na dalszy spadek liczby mieszkańców (do 38 260 osób w 2040 r.) oraz pogłębianie się niekorzystnego obciążenia demograficznego (do 41% ludności w wieku powyżej 60 lat w roku 2040) - tab.1.

Tabela 1. Prognoza ludności Krosna do roku 2040 (opracowane na bazie NSP 2011)

rok	liczba ludności ogółem	liczba ludności w wieku 60 i więcej	% ludności w wieku 60 i więcej	liczba ludności w wieku 0 - 4	% ludności w wieku 0 - 4
2017	46 395	13 135	28 %	1863	4,0 %
2018	46 156	13 041	28 %	1811	3,9 %
2019	45 906	13 351	29 %	1764	3,8 %
2020	45 644	13 561	30 %	1727	3,7 %
2025	44 172	14 204	32 %	1545	3,4 %
2030	42 431	14 287	34 %	1367	3,2 %
2035	40 445	14 732	36 %	1260	3,1 %
2040	38 260	15 532	41 %	1202	3,1 %

źródło: bank danych regionalnych GUS

Niekorzystne zjawisko zmniejszania się liczby mieszkańców Krosna spowodowane jest w dużej części migracją wewnętrzną (odpływem) i migracją zagraniczną (emigracją) – tab. 2. Od roku 2010 zaznacza się ujemne saldo migracji wewnętrznych i ujemne saldo migracji zagranicznych. W roku 2010 saldo migracji wewnętrznych wyniosło minus 116 osób, a saldo migracji zagranicznych wyniosło minus 19 osób. W roku 2014 odnotowano znaczne pogłębienie się tego procesu i wyniosło: minus 223 osoby przy migracjach wewnętrznych oraz minus 35 osób przy migracjach zagranicznych. W roku 2015 zaznacza się niewielkie zahamowanie migracji wewnętrznych.

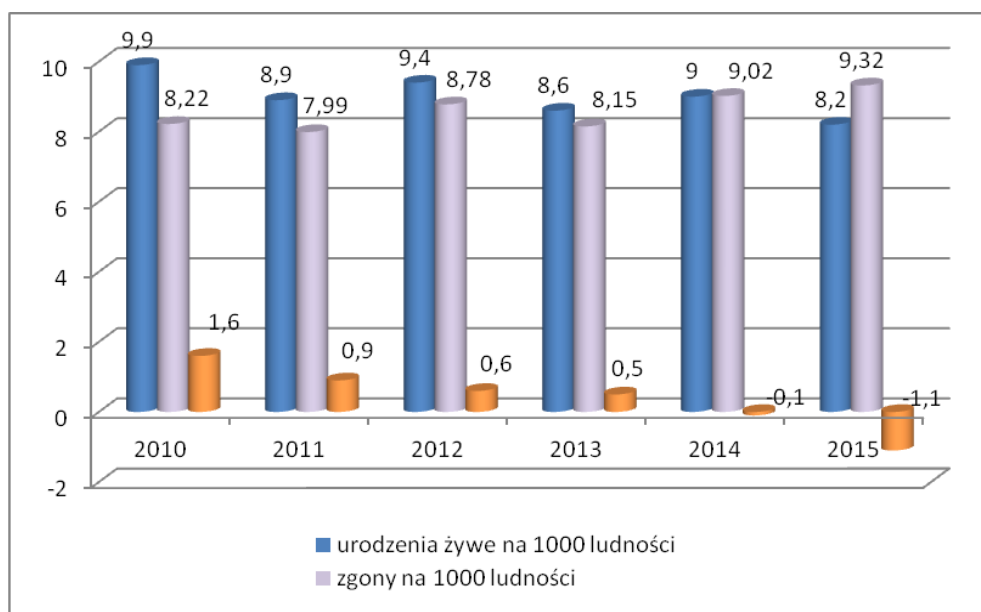
Tabela 2. Migracje wewnętrzne i zagraniczne

rok	migracja wewnętrzna na pobyt stały - odpływ	migracje zagraniczne na pobyt stały - emigracje	saldo migracji wewnętrznych	saldo migracji zagranicznych
2010	593	32	-116	-25
2011	541	35	-194	-19
2012	518	43	-128	-34
2013	499	26	-151	-19
2014	549	41	-223	-35
2015	530	brak danych	-181	brak danych

źródło: bank danych regionalnych GUS

W Krośnie odnotowuje się z każdym rokiem spadek liczby urodzeń (wykres 3). Do roku 2013 przyrost naturalny był dodatni, chociaż niski. W roku 2015 przyrost wyniósł - 1,1%.

Wykres 3. Przyrost naturalny w mieście Krośnie

źródło: bank danych regionalnych GUS

Tabela 3. Mieszkańcy Krosna wg wieku

rok	0 - 4 lat	5-24 lat	25-59 lat	60 i więcej lat
2010	2 345 (5%)	10 393 (22%)	25 041 (53%)	9 737 (20%)
2011	2 338 (5%)	10 043 (21%)	24 760 (52%)	10 207 (22%)
2012	2 314 (5%)	9 821 (21%)	24 560 (52%)	10 612 (22%)
2013	2 246 (5%)	9 624 (20%)	24 216 (51%)	11 137 (24%)
2014	2 174 (5%)	9 332 (20%)	23 940 (51%)	11 488 (24%)
2015	2 057 (4%)	9 169 (20%)	23 608 (50%)	11 941 (26%)

źródło: bank danych regionalnych GUS

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy wyraźnie widać proces starzenia się społeczeństwa Krosna. W kolejnych latach coraz więcej osób będzie dożywać wieku, który charakteryzuje się znacznym pogorszeniem stanu zdrowia i zapotrzebowaniem na opiekę. Konsekwencją tej sytuacji jest powiększanie się grupy osób potrzebujących opieki przy coraz mniejszej liczbie osób mogących udzielać pomocy. Proces starzenia się populacji charakteryzuje się między innymi wysokim odsetkiem osób starszych prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe. Proces ten wiąże się z osamotnieniem, zwiększa ryzyko wykluczenia społecznego, np. w przypadku ograniczonej samodzielności.

Rynek pracy i bezrobocie

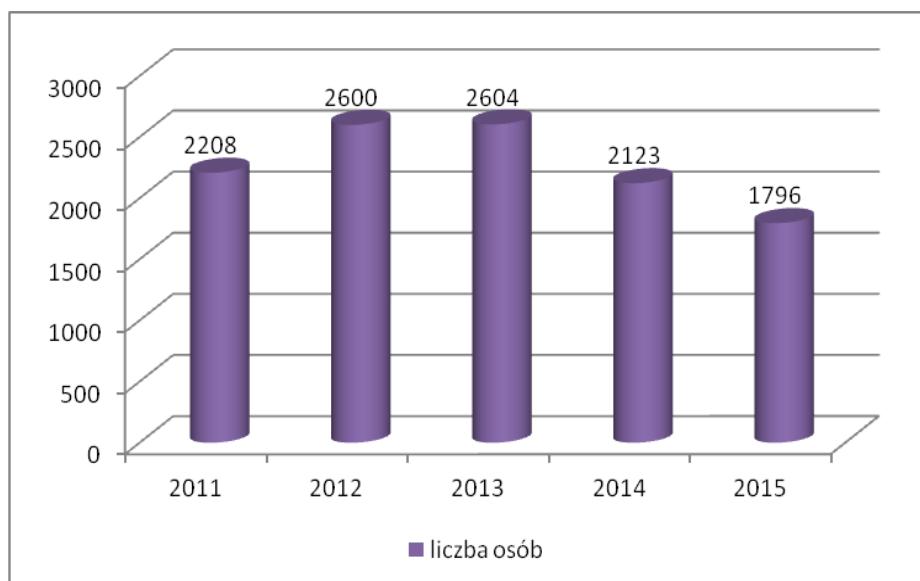
Bezrobocie jest jednym z trudniejszych problemów społeczno – gospodarczych. Jego miarą jest stopa bezrobocia, będąca relacją zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnych zawodowo. Utrzymujące się bezrobocie ma negatywny wydźwięk społeczny i wpływa na spowolnienie rozwoju gospodarczego danego regionu. Bezrobocie pociąga za sobą negatywne zjawiska społeczne. Jego skutkiem jest między innymi dość mocno rozwinięta „szara strefa”, a brak stałej pracy nie wpływa na ograniczenie tego zjawiska. Nadmierne bezrobocie jest jednak zjawiskiem niekorzystnym ponieważ jako zjawisko o charakterze społeczno – ekonomicznym wpływa na pogorszenie sytuacji materialnej osób pozostających bez zatrudnienia i członków ich rodzin. Skutkami bezrobocia dla większości osób bezrobotnych są: niedostatek, wykluczenie społeczne, wzrost przestępczości spowodowane dużą ilością niezagospodarowanego wolnego czasu.

Do charakterystycznych cech obszaru rynku pracy na terenie Miasta Krosna należy zaliczyć:

- zdecydowaną przewagę mikroprzedsiębiorców (podmiotów gospodarczych zatrudniających do 9 pracowników),
- spadek ilości pozyskiwanych ofert pracy stałej i przy pracach prostych, a takiej pracy poszukują mieszkańcy Krosna,
- niewielką ilość powstających nowych miejsc pracy - zgłaszane oferty pracy w większości dotyczą wymiany pracowników,
- niskie i nie odpowiadające wymaganiom pracodawców kwalifikacje potencjalnych pracowników.

Gospodarkę miasta Krosna tworzy (wg danych GUS za rok 2015) 5639 podmiotów gospodarki narodowej. Statystyki GUS wskazują, że na koniec 2015 r. na 10 tys. mieszkańców w Krośnie było zarejestrowanych 1 966,2 podmiotów gospodarczych, w tym 85 podmiotów nowo zarejestrowanych.

Wykres 4. Liczba bezrobotnych wśród mieszkańców Miasta Krosna w latach 2011-2015

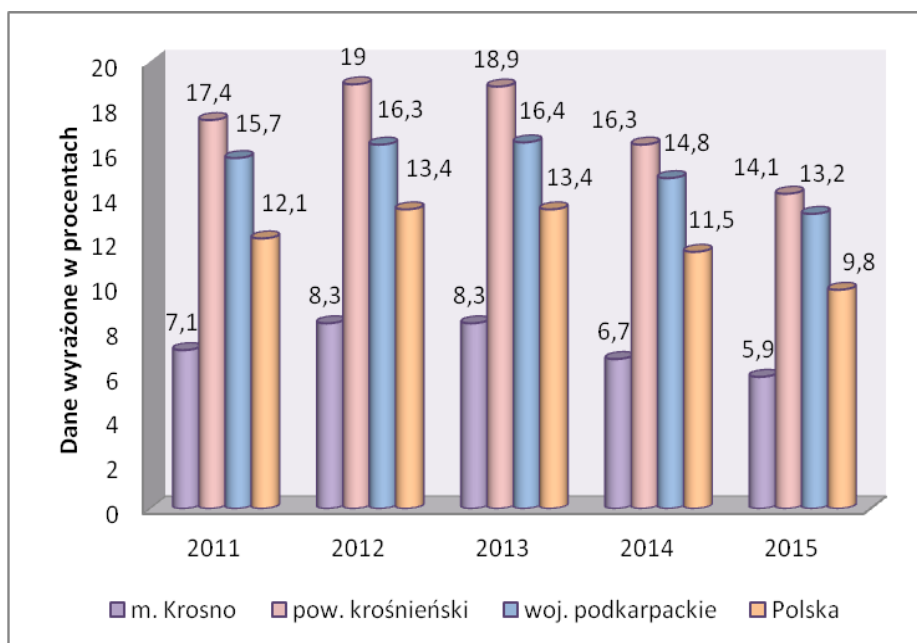

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie

Na koniec grudnia 2015 r. liczba bezrobotnych mieszkańców Krosna zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Krośnie wynosiła 1769 osób i w porównaniu do stanu z końca 2011 r. zmalała o 412 osób, tj. o 18,6 %. W ujęciu rocznym wyższą dynamikę wzrostu bezrobocia odnotowano w 2012 roku (15,07%).

W końcu roku 2011 stopa bezrobocia w mieście Krośnie wynosiła 7,1% i w porównaniu do końca roku 2015 spadła o 2 punkty procentowe do wysokości 5,9%. W analogicznym okresie wysokość tego wskaźnika w woj. podkarpackim zwiększyła się do 15,7% w roku 2011 i spadła do wysokości 13,2% w roku 2015.

Wykres 5. Stopa bezrobocia w latach 2011-2015

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie

W tym okresie analogicznie stopa bezrobocia w Polsce wynosiła 9,8%, więc stopa bezrobocia w województwie podkarpackim była wyższa od krajowej o 3,4 punktu procentowego. Niską wartość stopy bezrobocia rejestrowanego GUS odnotowuje od dłuższego czasu w dwóch miastach na prawach powiatu – Krośnie (5,9%) i Rzeszowie (7,3%).

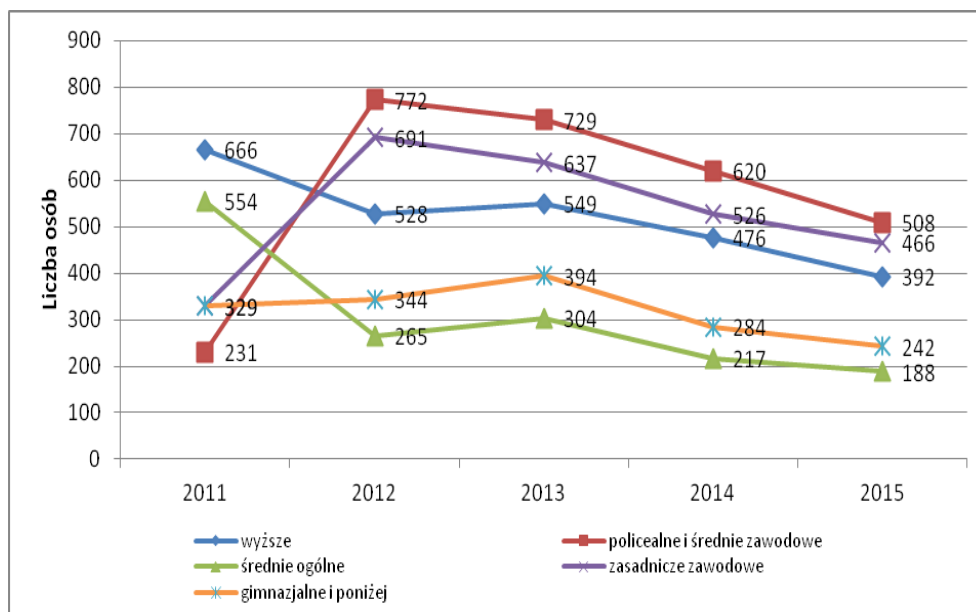
Tabela 4. Stopa bezrobocia w stosunku do aktywnych zawodowo

Lp.	powiaty	w %	lokata	Lp.	powiaty	w %	lokata
1	Krosno	5,9	1	16	jasielski	15,2	13
2	Rzeszów	7,3	2	17	jarosławski	15,7	14
3	stałowowolski	9,7	3	18	przeworski	16,7	15
4	sanocki	9,9	4	19	ropczycko-sędziszowski	17,1	16
5	mielecki	10,8	5	20	leżajski	17,3	17
6	dębicki	11,1	6	21	przemyski	17,7	18
7	tarnobrzegi	11,1	6	22	bieszczadzki	19,5	19
8	rzeszowski	13,1	7	23	niżański	20,0	20
9	kołbuszowski	13,2	8	24	strzyżowski	20,2	21

10	woj. podkarpackie	13,2	8	25	brzozowski	20,7	22
11	Tarnobrzeg	13,3	9	26	leski	20,8	23
12	lubaczowski	13,9	10				
13	krośnieński	14,1	11				
14	Przemyśl	15,1	12				
15	łańcucki	15,2	13				

źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie.

Wykres 6. Podział osób bezrobotnych ze względu na wykształcenie

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie

Bezrobocie najsilniej dotyka osoby z policealnym i średnim zawodowym. Duża część bezrobotnych w mieście Krośnie i w powiecie krośnieńskim stanowią również osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym lub niepełnym podstawowym.

Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, że główną przyczyną bezrobocia w mieście, wobec braku miejsc pracy na stanowiskach niewymagających kwalifikacji zawodowych, jest przede wszystkim niski poziom wykształcenia i brak odpowiednich umiejętności do wykonywania pracy na stanowiskach oferowanych przez pracodawców na lokalnym rynku pracy. Duże znaczenie ma również mała mobilność zarejestrowanych bezrobotnych, niechęć do zmian, brak gotowości do podjęcia pracy oraz rejestracja w celu uzyskania ubezpieczenia zdrowotnego. Liczba takich osób systematycznie wzrasta, przy jednoczesnym spadku ofert pracy przy pracach prostych. Prawie połowa zarejestrowanych

osób nigdy nie pozostawała w zatrudnieniu lub ma staż pracy mały i wieloletnie przerwy w zatrudnieniu.

Bezrobocie przyczynia się do ubożenia społeczeństwa i do wzrostu liczby osób zagrożonych lub dotkniętych wykluczeniem społecznym, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej. W najbliższej perspektywie czasowej potrzeba będzie kolejnych działań osłonowych dla tej kategorii osób. Część z nich zostało już wdrożonych dzięki dynamicznemu rozwojowi ekonomii społecznej, która pozwala na aktywizację zawodową grup zagrożonych w ramach spółdzielni socjalnych i centrum integracji społecznej.

2. Pomoc Społeczna

Pomoc społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa, ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

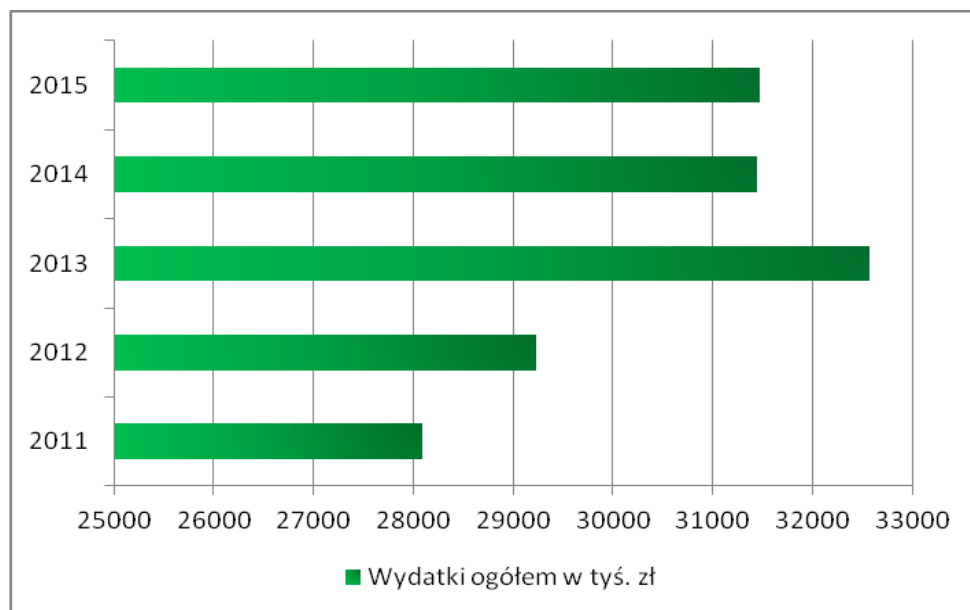
Z uwagi na fakt, że Krosno jest gminą o statusie miasta na prawach powiatu, **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie** realizuje zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej, należące do właściwości gminy i powiatu.

W poczet zadań realizowanych przez MOPR wpisują się:

- przyznawanie i wypłacanie świadczeń z pomocy społecznej (zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i pomoc w naturze, specjalny zasiłek celowy, zasiłki w zakresie dożywiania oraz wynagrodzenia za sprawowanie opieki)
- pomoc osobom bezdomnym
- pomoc osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym, w tym w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, kierowanie do domów pomocy społecznej oraz do środowiskowych domów samopomocy
- pomoc w postaci pracy socjalnej
- pomoc w ramach interwencji kryzysowej
- wsparcie osób usamodzielnianych, w tym zapewnienie miejsca w mieszkaniu chronionym
- wsparcie rodziny i system pieczy zastępczej
- pomoc z funduszu przeciwalkoholowego
- realizacja świadczeń rodzinnych, świadczenia wychowawczego oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego
- wypłacanie dodatków mieszkaniowych
- wypłacanie dodatku energetycznego

Poniższa tabela przedstawia ogólną kwotę środków budżetowych przeznaczanych w poszczególnych latach na pomoc społeczną.

Wykres 7. Wydatki na pomoc społeczną w latach 2011 – 2015 (w tys. zł)

źródło: Urząd Miasta Krosna

W roku 2015 wydatki na pomoc społeczną stanowiły 9,7 % wszystkich wydatków poniesionych przez Gminę Miasto Krosno.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie w 2015 r. objął pomocą 1.649 rodzin. W ramach zadań zleconych i zadań własnych świadczenia przyznano 2.197 osobom z 1.507 rodzin.

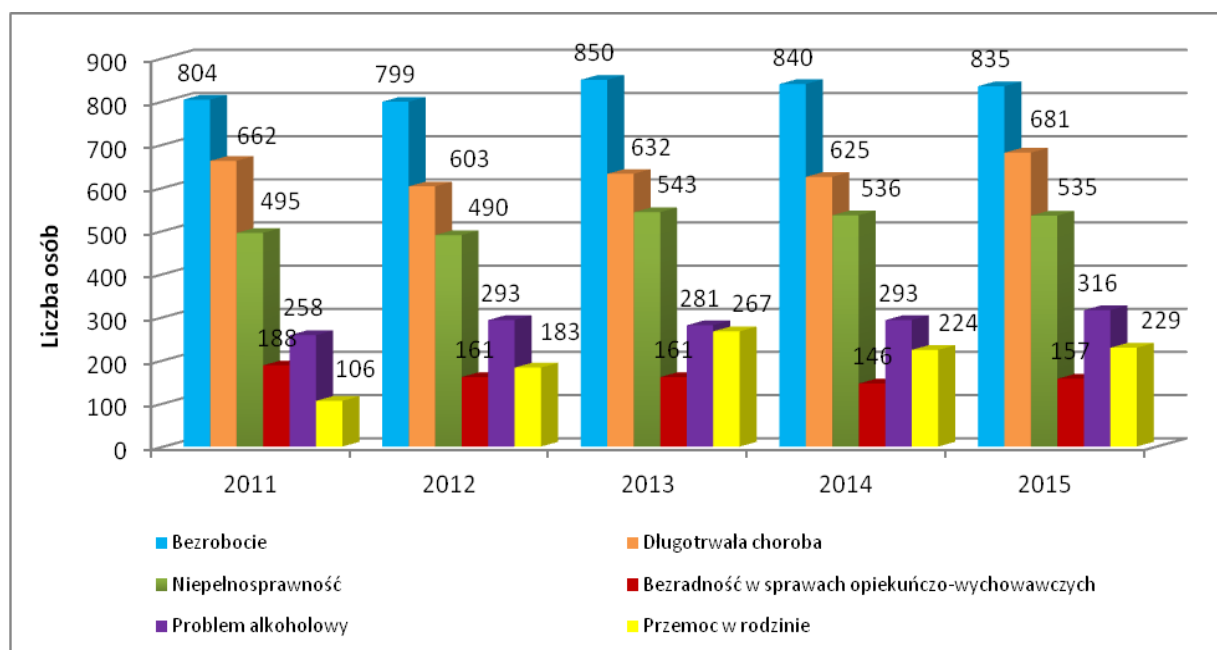
Tabela 5 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2011-2015

2011	2012	2013	2014	2015
1.815	1.926	2.011	1.920	1.649

źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

W analizowanym okresie liczba rodzin objętych pomocą społeczną do roku 2013 wykazywała tendencję wzrostową; w kolejnych latach zaznaczył się nieznaczny spadek osób korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 8. Najczęstsze przyczyny kwalifikujące do pomocy społecznej

źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi osoby i rodziny do pomocy społecznej są bezrobocie, długotrwała choroba i niepełnosprawność. Te trzy czynniki od wielu lat stanowią główny powód udzielania przez MOPR pomocy. Należy zwrócić uwagę na niepokojący liczebny wzrost „problemów alkoholowych” jako przyczyny korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Tabela 6. Występowanie problemów społecznych na terenie Krosna wg dzielnic i osiedli

Problemy społeczne w 2015 r. (w osobach)						
Dzielnica/ Osiedle	Długotrwałe bezrobocie	Wyuczona bezradność	Bezdomność	Narkomania	Alkoholizm	Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego
Białobrzegi	25	20	1	-	19	-
Krościenko Niżne	30	16	1	-	12	5
Suchodół	26	11	1	-	13	2
Śródmieście	53	25	1	-	20	1
Zawodzie	20	12	-	-	11	-
Polanka	77	61	4	1	70	7
Turaszówka	35	14	-	-	16	-
Tysiąclecia	179	76	1	1	47	3
Grota Roweckiego	29	11	-	1	8	1
Ks.	110	81	13	-	47	5

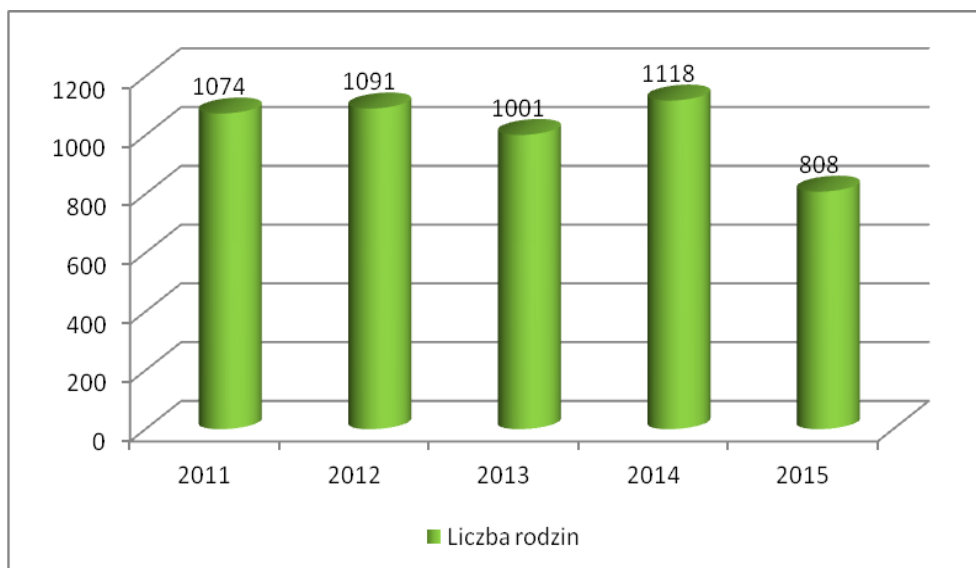
Markiewicza						
Południe	34	20	-	-	16	1
Traugutta	63	36	-	-	33	2

źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

Największe skupisko problemów społecznych znajduje się na Osiedlu Tysiąclecia. Tutaj zamieszkuje najliczniejsza grupa osób długotrwale bezrobotnych (179 osób), spośród których liczne grono (76 osób) stanowią ludzie, dla których wyuczona bezradność, bycie klientem pomocy społecznej, stała się sposobem na życie. Licznie występuje tutaj też problem alkoholizmu (47 osób uzależnionych). Na drugim miejscu znajduje się Osiedle Ks. Markiewicza ze 110 osobami długotrwale bezrobotnymi, 81 osobami o cechach wyuczony bezradności i 47 osobami z problemami alkoholowymi. Duża liczba osób (70 osób) z problemami alkoholowymi (77 osób) długotrwale bezrobotnych i (76 osób) o wyuczony bezradności występuje w Dzielnicy Polanka. Wymienione dysfunkcje licznie występują też w Osiedlu Traugutta i Turaszówce oraz w Dzielnicy Śródmieście.

Praca socjalna to szereg rozmaitych działań podejmowanych w kierunku wzmocnienia i mobilizowania osób i rodzin do wychodzenia z trudnej sytuacji życiowej, a także pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych.

Wykres 9. Liczba rodzin objętych pomocą w formie pracy socjalnej w latach 2011 – 2015

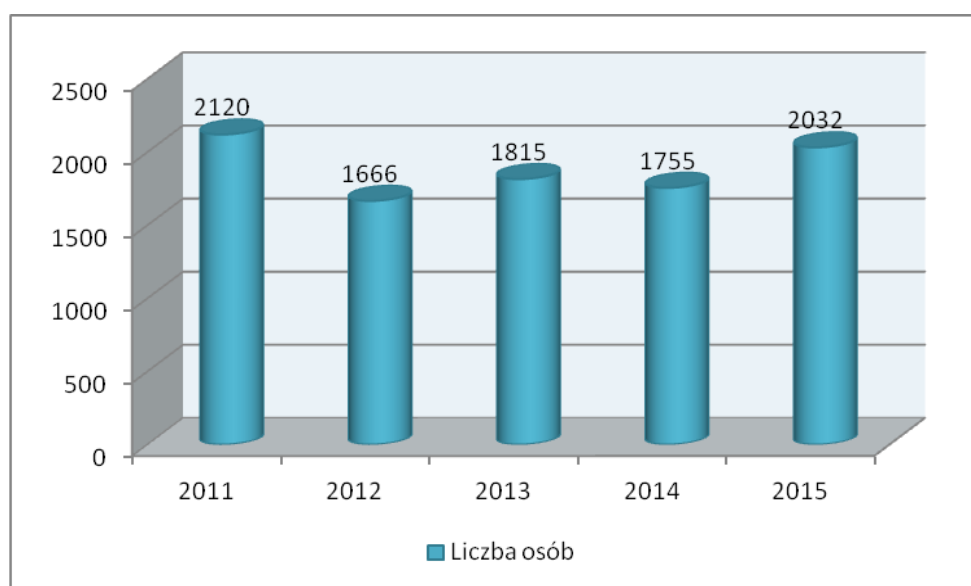

źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

Dożywianie dzieci i osób potrzebujących

Jedną z form pomocy społecznej prowadzonej przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie jest dożywianie dzieci oraz osób dorosłych w formie jednego gorącego posiłku dziennie, udzielanie świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup żywności oraz pomoc rzeczowa w postaci produktów żywnościowych. Pomoc realizowana jest w ramach wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

Wykres 10. Liczba osób objętych pomocą w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

Wsparcie pieniężne i rzeczowe osób o najniższych dochodach

Przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych oraz udzielanie pomocy w formie rzeczowej to kolejny rodzaj wsparcia dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Prawo do świadczeń z pomocy społecznej mają osoby i rodziny, które spełniają kryterium dochodowe określone w ustawie o pomocy społecznej. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy.

Tabela 7. Liczba osób objętych pomocą w formie pieniężnej i rzeczowej w latach 2011 - 2015

Rok	Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały	Liczba osób, którym przyznano zasiłek okresowy	Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy i pomoc rzeczową
2011	293	675	1028
2012	307	727	947
2013	325	840	922
2014	339	879	913
2015	328	864	979

źródło: na podstawie sprawozdań z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

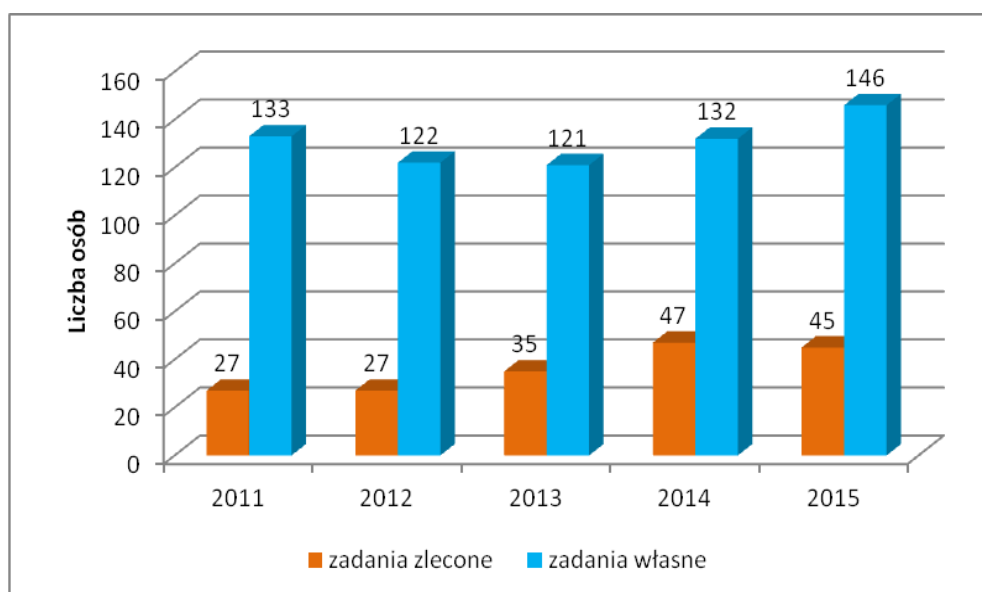
Pomoc dla osób starszych, chorych i niepełnosprawnych

Dane statystyczne wyraźnie wskazują, że społeczność miasta Krosna starzeje się. Z roku na rok wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast spada liczba osób zarówno w wieku przedprodukcyjnym, jak i produkcyjnym. Osobom starszym, cierpiącym z powodu chorób i rozmaitych fizycznych oraz psychicznych dysfunkcji, potrzebującym opieki, udzielane są różne formy wsparcia z zakresu pomocy społecznej:

1) Usługi opiekuńcze

Osobom, które z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych świadczone są w miejscu ich zamieszkania usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze. Czynności te zlecane są w formie realizacji zadań publicznych wyspecjalizowanym organizacjom pozarządowym: Oddziałowi Rejonowemu Polskiego Czerwonego Krzyża w Krośnie oraz Polskiemu Komitetowi Pomocy Społecznej w Krośnie.

Wykres 11. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych 2011-2015

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

Powyższe dane pokazują, że liczba osób korzystających z usług opiekuńczych, a także specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych na rzecz osób cierpiących na choroby psychiczne utrzymuje się niezmiennie na wysokim poziomie i z każdym rokiem wzrasta, pomimo corocznej podwyżki stawki jednej godziny usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych. W latach 2006 – 2010 z tej formy pomocy korzystało średnio 23 osoby, natomiast w okresie od roku 2011 do 2015 roku średnio 27 osób.

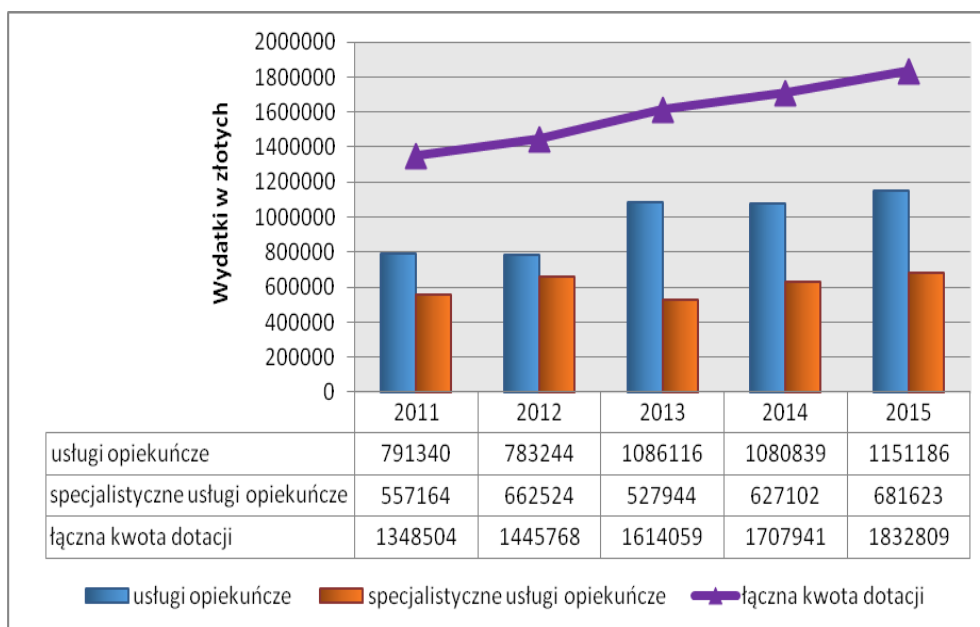
Tabela 8. Wysokość stawki jednej godziny usług opiekuńczych w latach 2011-2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Usługi opiekuńcze	13,20	14,20	14,77	14,77	15,36
Usługi specjalistyczne własne	13,20	14,20	15,00	15,00	15,36
Usługi specjalistyczne zlecone dla osób dorosłych	14,00	15,10	15,70	15,70	17,00
Usługi specjalistyczne zlecone dla dzieci	19,50	21,10	21,90	21,90	24,00

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

Jak pokazują dane demograficzne dotyczące struktury w mieście Krośnie liczba i odsetek osób starszych tj. w wieku poprodukcyjnym z każdym rokiem znacząco wzrasta. W związku z tym zjawiskiem odsetek osób korzystających z usług opiekuńczych świadczonych w domu będzie wykazywał istotną tendencję wzrostową.

Wykres 12. Wysokość kosztów rocznych usług opiekuńczych w latach 2011-2015 w zależności od rodzaju usług

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

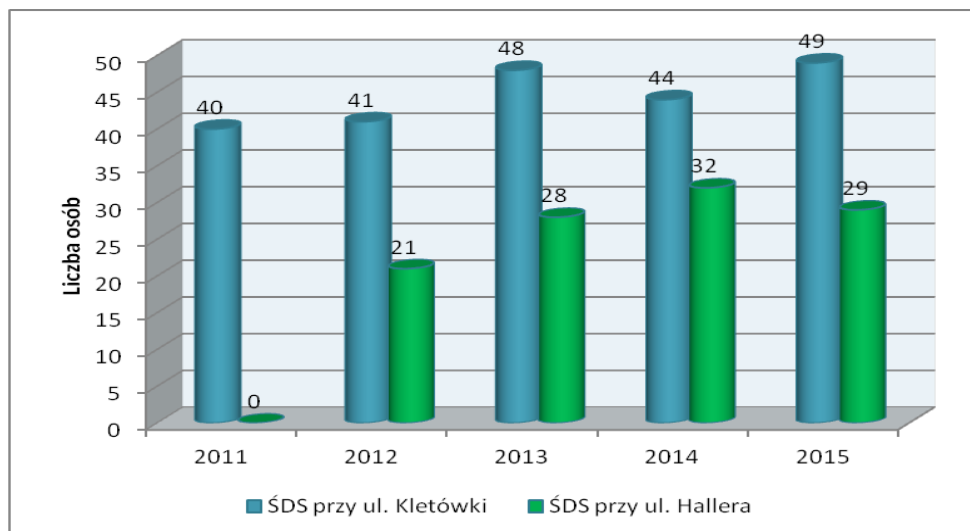
Powyższa tabela przedstawia szczegółowo faktyczne kwoty wydatkowane na poszczególne rodzaje usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w latach 2011-2015. Świadczenie usług opiekuńczych jest zadaniem obowiązkowym nałożonym na samorządy. W rozrachunku rocznym są to ogromne sumy pokrywane w większości z budżetu miasta Krosna. W związku ze starzeniem się społeczeństwa z każdym rokiem kwota wydatkowana na usługi opiekuńcze jest coraz wyższa. Z każdym kolejnym rokiem ta tendencja będzie się potwierdzać.

2) Środowiskowe Domy Samopomocy

Na terenie Miasta Krosna funkcjonują dwa środowiskowe domy samopomocy: Środowiskowy Dom Samopomocy przy ul. Kletówki 7a prowadzony przez Gminę oraz Środowiskowy Dom Samopomocy przy ul. gen. Józefa Hallera 6/4, prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Krośnie. Środowiskowe domy samopomocy są ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dla osób z upośledzeniem umysłowym. Świadczą usługi w ramach treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

W połowie 2016 r. środowiskowe domy samopomocy dysponowały łącznie 70 miejscami statutowymi: ŚDS przy ul. Kletówki 7a – 43 miejscami i ŚDS przy ul. gen. Józefa Hallera 6/4 – 27 miejscami.

Wykres 13. Liczba uczestników w środowiskowych domach samopomocy w latach 2011 – 2015

źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

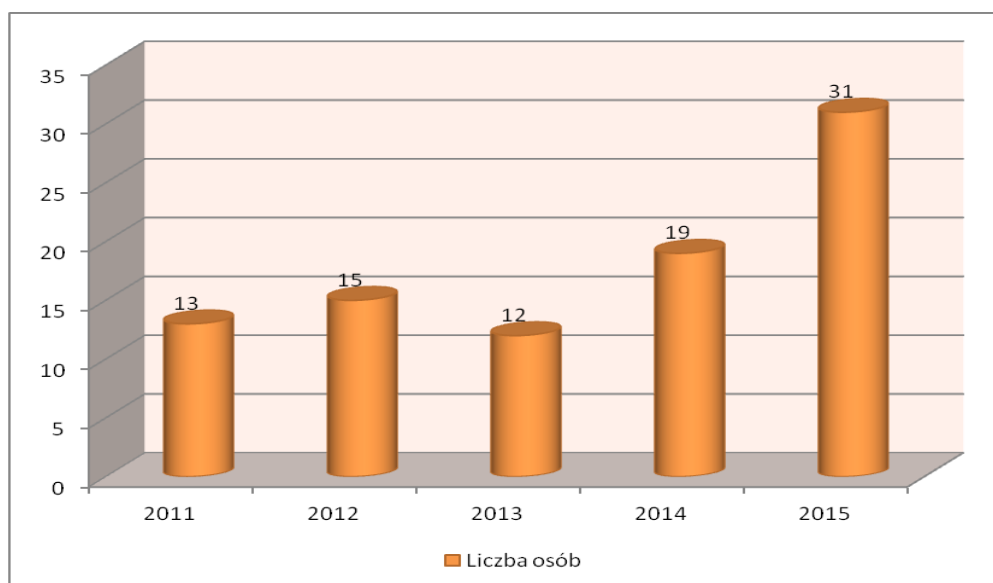
Liczba osób uczestniczących w zajęciach obydwu środowiskowych domów wykazuje tendencję rosnącą, a miejsca, którymi dysponują te placówki są w pełni wykorzystane.

3) Domy Pomocy Społecznej

Osoby, które wymagają całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, gdy świadczenie usług opiekuńczych przestaje być wystarczającą dla nich formą pomocy, umieszcza się w domach pomocy społecznej.

Na terenie miasta Krosna funkcjonują dwa domy pomocy społecznej – DPS Nr 1 przy ul. Żwirki i Wigury 4a dla osób w podeszłym wieku i dla osób przewlekle somatycznie chorych, liczący 88 miejsc statutowych oraz DPS Nr 2 przy ul. Kletówki 7 dla osób przewlekle psychicznie chorych, posiadający 42 miejsca statutowe. Łącznie miasto dysponuje 130 miejscami dla osób wymagających stałej opieki.

Wykres 14. Liczba przyjętych osób do domów pomocy społecznej

źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

Z danych przedstawionych w powyższym wykresie wynika, że w analizowanym okresie, tj. w latach 2011-2015 liczba osób przyjmowanych do domów pomocy społecznej systematycznie wzrastała za wyjątkiem roku 2013, w którym zaznacza się niewielki spadek przyjętych osób.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych

Problem alkoholowy jest czwartą przyczyną (po bezrobociu, długotrwałej chorobie i niepełnosprawności), która kwalifikuje osoby i rodziny do pomocy społecznej, jest również przyczyną konfliktów i przemocy domowej oraz przyczyną zaburzenia wielu funkcji rodziny.

Tabela 9. Osoby uzależnione od alkoholu na terenie Krosna w latach 2011 - 2015

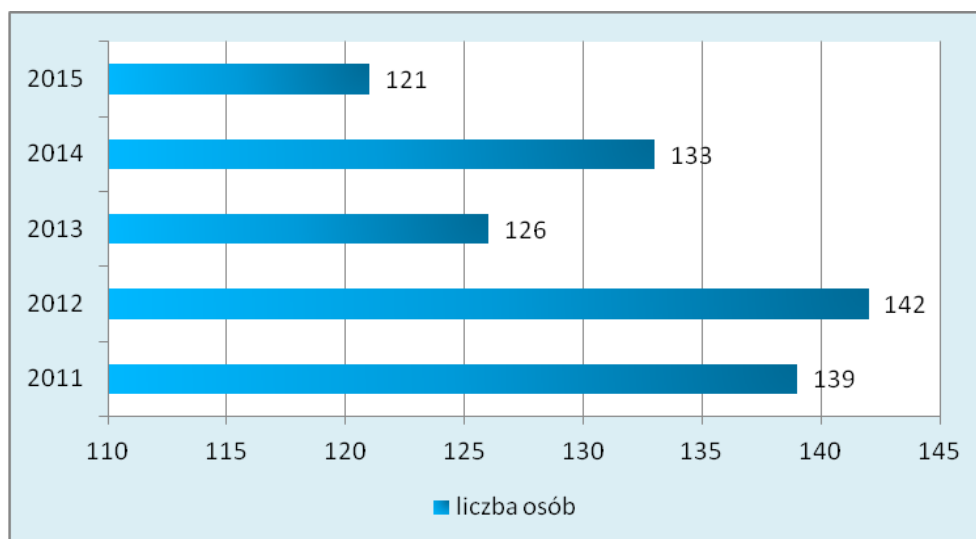
	Kobiety					Mężczyźni				
	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014r.	2015 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Do 20-go roku życia	2	3	2	0	0	3	6	7	0	0
21-30 lat	4	6	7	7	2	7	15	21	27	20
31-40 lat	8	5	6	9	10	42	39	43	30	18

41-50 lat	10	14	18	2	2	71	74	64	39	20
51-60 lat	3	2	3	0	0	43	52	48	17	12
Powyżej 60-go roku życia	1	0	0	0	0	6	5	4	2	3
Ogółem	28	30	36	18	14	172	191	187	115	73

źródło: MKRPA

Z powyższych danych wynika, że uzależnienie od alkoholu dotyczy zdecydowanie częściej mężczyzn niż kobiety. Najwięcej osób uzależnionych od alkoholu jest w wieku 41 – 50 lat. Problem uzależnienia dotyka w dużej mierze również młodszych mężczyzn, tj. w wieku 21 - 40 lat oraz w przypadku kobiet w wieku od 31 – 40 lat.

Wykres 15. Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe w latach 2011-2015

źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

Z danych uzyskanych z Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że z roku na rok obniża się wiek inicjacji alkoholowej. Po alkohol sięgają osoby coraz młodsze, niestety coraz częściej młodzież w wieku szkolnym, coraz częściej kobiety.

Szczegóły dotyczące diagnozy problemów osób uzależnionych od alkoholu na terenie Gminy Miasto Krosno oraz działania podejmowane przez Gminę na rzecz jego ograniczenia

są zawarte w Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii uchwalanym co roku przez Radę Miasta Krosna.

Dodatki mieszkaniowe

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie prowadzi też postępowania w sprawie przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych.

Tabela 10. Liczba i wielkość wypłacanych dodatków mieszkaniowych

Rok	Liczba wypłaconych dodatków	Kwota wypłaconych dodatków
2011	12.117	1.193.581
2012	11.306	1.085.744
2013	10.338	1.023.822
2014	7.728	929.682
2015	6.012	827.186

źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

W analizowanym okresie liczby wypłacanych dodatków mieszkaniowych, a co za tym idzie i kwot przeznaczanych na ich wypłatę wykazują tendencję spadkową.

3. Rodzina

Wspieranie rodziny

Zadania gminy w zakresie wspierania rodziny związane są przede wszystkim z organizacją systemu wspierania rodziny naturalnej, w tym działalności asystentów rodziny, rodzin wspierających i placówek wsparcia dziennego, jak również innych form pomocy i pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Na terenie Gminy Miasto Krosno funkcjonują dwie placówki wsparcia dziennego prowadzone w formie opiekuńczej i specjalistycznej, które obejmują opieką około 180 dzieci. Rodziny wymagające pomocy i wsparcia mogą korzystać z usług psychologa, prawnika, mediatora rodzinnego, pracownika socjalnego, terapeuty. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych obejmowane są pomocą ze strony asystenta rodziny.

Rodzinie przeżywającej trudności w wykonywaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych Dział do Spraw Asysty Rodziny i Pieczy Zastępczej MOPR Krosno udziela bieżącego wsparcia, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny,
- pracy z rodziną w celu umożliwienia powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej (rodziny pochodzenia).

Szczegóły dotyczące diagnozy sytuacji społecznej rodzin na terenie Gminy Miasto Krosno, opis zasobów oraz celów i zadań na rzecz rodziny zawiera trzyletni program wspierania rodziny.

System pieczy zastępczej

Podstawowym zadaniem powiatu jest zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodziców biologicznych pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą oraz prowadzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych i placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym.

Na terenie Gminy Miasto Krosno funkcjonują następujące rodzinne formy pieczy zastępczej: rodziny zastępcze spokrewnione, rodziny zastępcze niezawodowe oraz rodziny zastępcze zawodowe, w tym jedna specjalistyczna. Wszystkie rodziny zastępcze objęte są pomocą i wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze zapewniają dzieciom bieżącą pieczę oraz odpowiednie do ich potrzeb warunki do wychowania i rozwoju.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie oferuje profesjonalną pomoc osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą oraz dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej, wykazującym potrzebę wsparcia i pomocy w przezwyciężeniu problemów i trudności życiowych. Kompetencje rodziców zastępczych wymagają doskonalenia i wsparcia ze strony

specjalistów. Do dyspozycji wszystkich rodzin zastępczych są psychologowie, pracownicy socjalni oraz koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze biorą także udział w szkoleniach podejmujących tematykę rodzinnej pieczy zastępczej oraz funkcjonowania osieroconego dziecka.

Działania prowadzone przez pracowników Działu Asysty Rodziny i Pieczy Zastępczej ukierunkowane są także na pracę z rodziną biologiczną dziecka przebywającego w pieczy zastępczej w celu reintegracji rodziny.

Na terenie Gminy Miasto Krosno funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego przeznaczona dla 30 wychowanków. W placówce tej przebywają dzieci powyżej 10 roku życia.

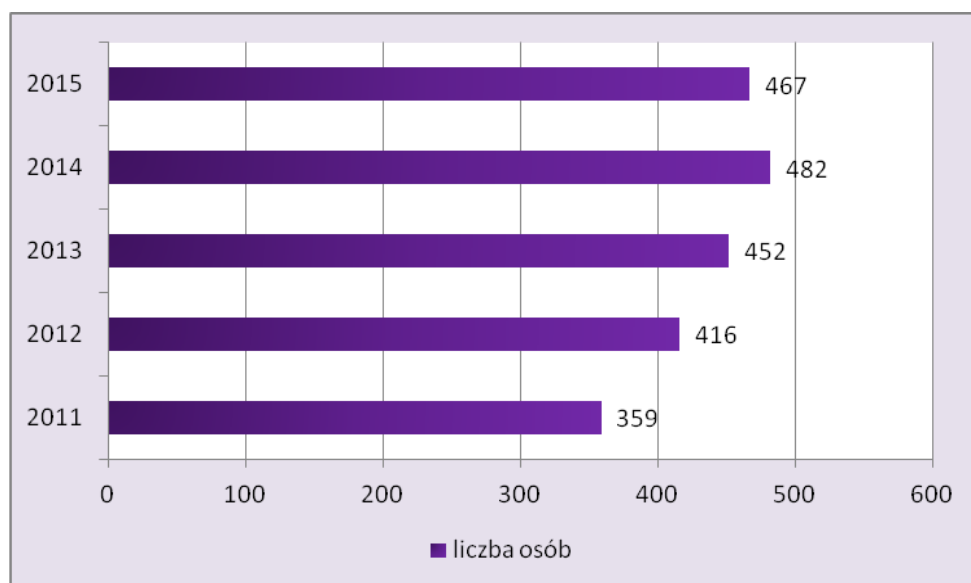
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie wspiera także osoby usamodzielniane, opuszczające pieczę zastępczą. Warunkiem uzyskania pomocy przez osobę usamodzielnianą jest opuszczenie pieczy zastępczej, ale dopiero po uzyskaniu pełnoletności. Pomoc dla osób usamodzielnianych można podzielić na kategorie. Jest to pomoc na: kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie oraz pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia. Od czerwca 2016 r. na terenie Gminy Miasto Krosno funkcjonuje mieszkanie chronione przeznaczone dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.

Szczegóły dotyczące diagnozy systemu pieczy zastępczej na terenie Gminy Miasto Krosno, opis zasobów oraz celów i zadań na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej, instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz osób usamodzielnianych zawiera trzyletni program rozwoju pieczy zastępczej.

Pomoc w ramach interwencji kryzysowej

Rodziny, które doświadczają różnych sytuacji kryzysowych lub przemocy są wspierane poprzez Dział Interwencji Kryzysowej (DIK) w formie poradnictwa prawnego, psychologicznego i socjalnego oraz udzielania schroniska w hostelu.

Wykres 16. Liczba rodzin objętych pomocą przez DIK w latach 2011-2015

źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

Z powyższych danych wynika, że z roku na rok wyraźnie zaznacza się wzrost liczby rodzin, które wymagają pomocy i wsparcia ze względu na sytuacje kryzysowe i przemoc.

Tabela 11. Liczba rodzin, w których wystąpiła przemoc i liczba założonych „Niebieskich kart” w latach 2011 – 2015

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba „Niebieskich kart”	35	203	371	266	298
Liczba rodzin, w których wystąpiła przemoc	35	174	262	224	229

źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie

Z danych przedstawionych w powyższej tabeli widać wyraźnie wzrost liczby rodzin w którym odnotowano wystąpienie przemocy. Wyraźnie także wzrosła liczba założonych dla rodzin „Niebieskich kart”.

W ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie, spośród osób podejrzanych o stosowanie przemocy domowej, typuje się osoby do Programu korekcyjno-edukacyjnego

dla sprawców przemocy. Program realizowany jest ze środków rządowych. W 2015 r. do Programu zakwalifikowanych zostało 10 sprawców, z których 6 uczestniczyło w spotkaniach grupowych. Pięciu otrzymało zaświadczenia o uczestnictwie w Programie.

Świadczenia rodzinne

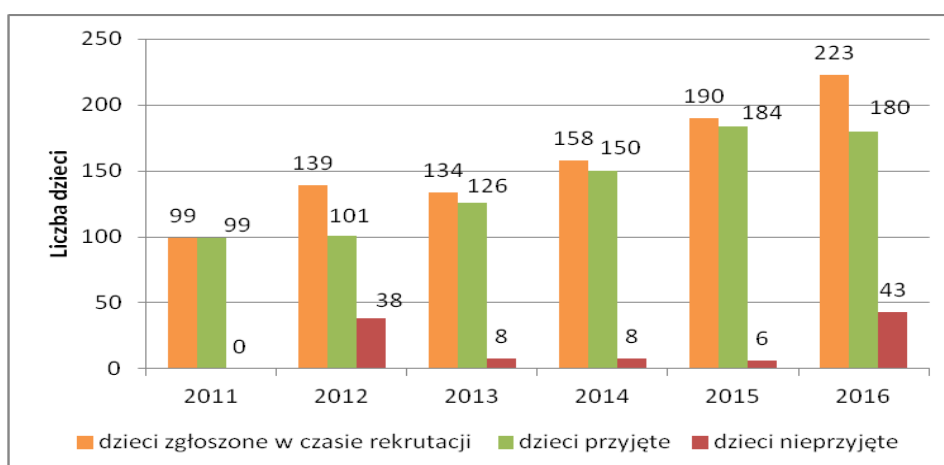
Rodzinom może być przyznane wsparcie w formie zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego, w tym z tytułu urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, samotnego wychowywania dziecka, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcia roku szkolnego oraz świadczenia opiekuńczego, w skład którego wchodzi świadczenie pielęgnacyjne, zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy, a od stycznia 2016 r. świadczenie rodzicielskie.

W celu częściowego pokrycia wydatków związanych z wychowaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych od dnia 1 kwietnia 2016 r. przyznawane i wypłacane jest rodzinom świadczenie wychowawcze.

Opieka nad dziećmi w wieku do lat trzech.

Na terenie Gminy Miasto Krosno opieka nad dziećmi w wieku do lat trzech jest zorganizowana w formie żłobka. Żłobek Miejski w Krośnie działa od 1 września 2011 roku. Od 2015 roku Żłobek Miejski w Krośnie posiada siedem oddziałów, które dysponują łącznie 175 miejscami, w pełni wykorzystanymi. Żłobek funkcjonuje w roku szkolnym, dlatego też dane dotyczące naboru w żłobku obejmują także 2016 rok.

Wykres 17. Opieka żłobkowa w latach 2011 – 2016

źródło: Żłobek Miejski w Krośnie

Z analizy przedstawionych na wykresie danych wynika, że każdego roku wzrasta zapotrzebowanie na nowe miejsca w opiece żłobkowej. W 2016 roku nie przyjęto do żłobka 46 dzieci z powodu braku miejsc.

Od roku 2011 Gmina Miasto Krosno korzysta z dofinansowania na prowadzenie Żłobka w ramach resortowego programu rozwoju opieki nad dziećmi w wieku do lat trzech „Maluch”. W latach 2011 – 2016 z programu „Maluch” pozyskano w sumie 2 433 905,51 zł. Kwota ta pozwoliła na utworzenie nowych oddziałów żłobkowych, doposażenie oddziałów, wykonanie remontów oraz finansowanie wynagrodzeń kadry.

Na terenie Gminy Miasto Krosno funkcjonuje także jeden niepubliczny żłobek zapewniający 25 miejsc dla dzieci w wieku do lat trzech. Niepubliczny Żłobek „Mali Odkrywcy” w Krośnie prowadzi swoją działalność od września 2012 roku zabezpieczając co roku opiekę dla 25 dzieci.

4. Osoby niepełnosprawne

Niepełnosprawność stanowi obecnie jeden z najważniejszych problemów polityki zdrowotnej i społecznej w większości krajów świata. Jak podaje Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) na świecie jest prawie miliard ludzi niepełnosprawnych czyli ok. 15% populacji. Z tej liczby ok. 200 mln osób jest dotkniętych niepełnosprawnością w stopniu ciężkim.

Ostatnie dane dotyczące osób niepełnosprawnych w Polsce pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku. Ogółem liczba tych osób wynosiła wówczas 4 mln 697 tys., tj. 12,2% populacji kraju. W województwie podkarpackim było 249 530 osób niepełnosprawnych, co stanowiło 11,73% populacji mieszkańców całego województwa .

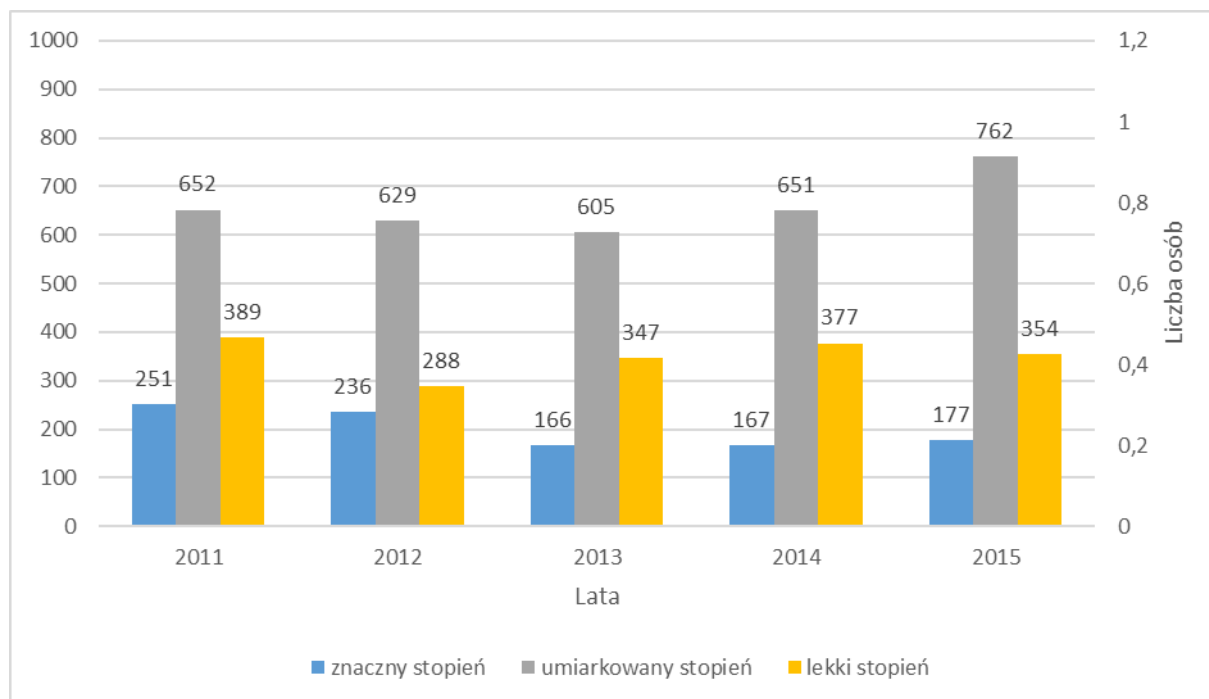
W Polsce, wg badań aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w I kw. 2015 roku liczba osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej, z prawnie potwierdzoną niepełnosprawnością, wynosiła 3 mln 525 tys. osób, co stanowiło w tej grupie wiekowej 10,91 % ludności . Tak duża liczba niepełnosprawnych oznacza konieczność dostosowania polityki państwa i samorządów do bardziej aktywnego działania na rzecz osób niepełnosprawnych, by umożliwić im normalne funkcjonowanie społeczne i zawodowe.

Biorąc pod uwagę dane dotyczące liczby osób niepełnosprawnych w Polsce, 12,2% osób dotkniętych jest jakąś formą niepełnosprawności. Według danych pochodzących

z Narodowego Spisu Powszechnego, w 2011 roku populacja osób niepełnosprawnych liczyła w Krośnie 7 244 osób, tj. 15,26% ogółu mieszkańców.

Pod względem stopnia niepełnosprawności wśród mieszkańców Krosna w wieku 16 -60 i więcej lat zaszły zmiany dotyczące ilości wydanych orzeczeń w stopniu umiarkowanym. W 2011 r. grupa ta stanowiła 652 osoby, natomiast w 2015 r. wzrosła o ponad 14% tj. do 762 osób. Przyczyną tej tendencji mogą być kwestie pogarszającego się ogólnego stanu zdrowia, oraz promowanie osób o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności w licznych programach, skierowanych do osób niepełnosprawnych, co może powodować zwiększone starania o uzyskanie tych stopni niepełnosprawności.

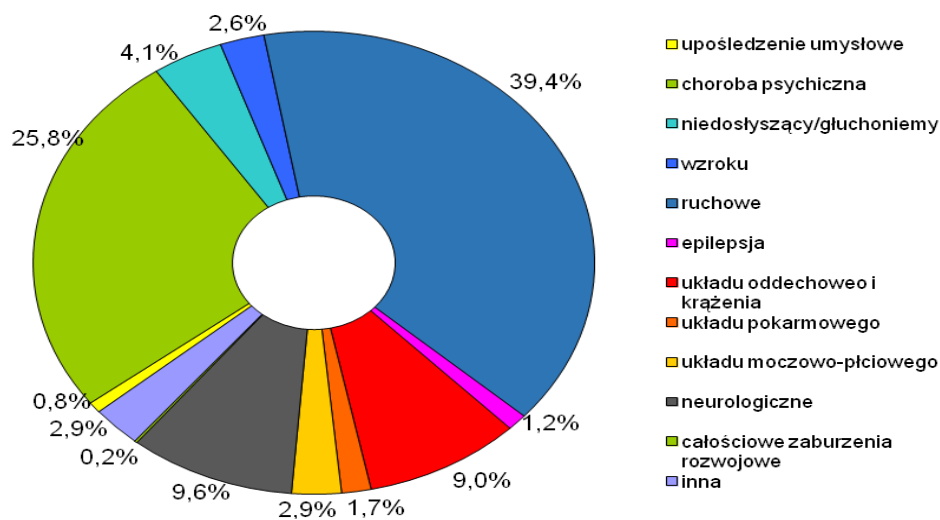
Wykres 18. Orzeczone stopnie niepełnosprawności wśród mieszkańców Krosna w latach 2011 - 2015

źródło: obliczenia na podstawie sprawozdań z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

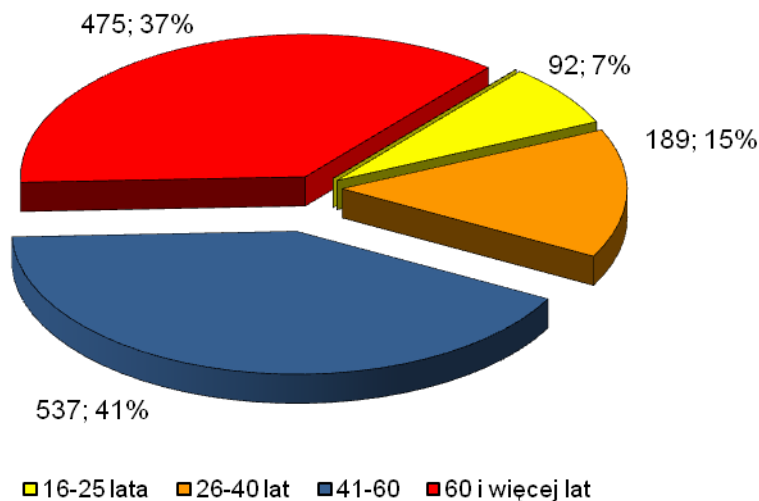
Wśród mieszkańców Krosna dominują niepełnosprawności, związane przede wszystkim z obniżeniem sprawności ruchowej, która dotyczy aż 39,4 % niepełnosprawnych mieszkańców Krosna oraz choroby psychiczne, które dotyczą 25,8 % mieszkańców.

Wykres 19. Rodzaje niepełnosprawności wśród mieszkańców miasta Krosna w 2015 roku

źródło: obliczenia na podstawie sprawozdań z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

Wykres 20. Struktura wieku niepełnosprawnych mieszkańców miasta Krosna w 2015 roku

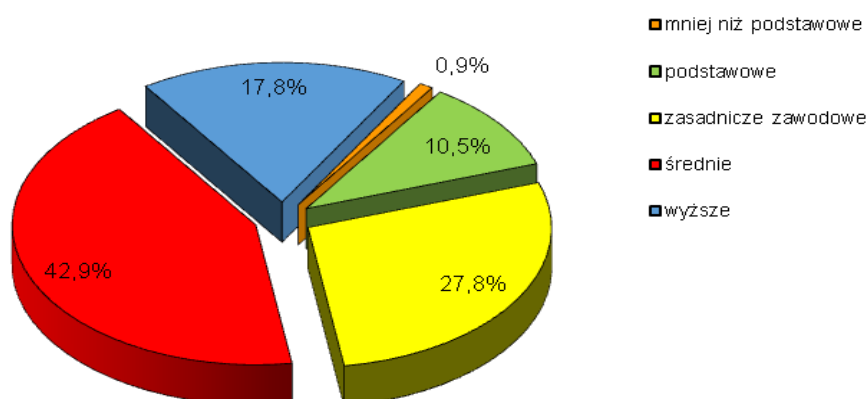

źródło: obliczenia na podstawie sprawozdań z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

W 2015 r. struktura wieku niepełnosprawnych mieszkańców Krosna wskazywała zdecydowaną przewagę (41%) osób w wieku 41-60 lat oraz powyżej 66 roku życia jest zdecydowanie najwięcej – łącznie aż 78%.

Poziom wykształcenia niepełnosprawnych mieszkańców Krosna w 2015 roku przedstawia się następująco. Wśród niepełnosprawnych mieszkańców Krosna przeważającą grupę, bo aż 42,9 % (555 osób) stanowią osoby z wykształceniem średnim, oraz z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 27,8 % (360 osób). Osoby z wykształceniem wyższym stanowiły 17,8 % (230 osób), podstawowym 10,5 % (136 osób) i mniej niż podstawowym 0,9 %.

Wykres 21. Poziom wykształcenia niepełnosprawnych mieszkańców miasta Krosna w 2015 roku

źródło: obliczenia na podstawie sprawozdań z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

5. Seniorzy

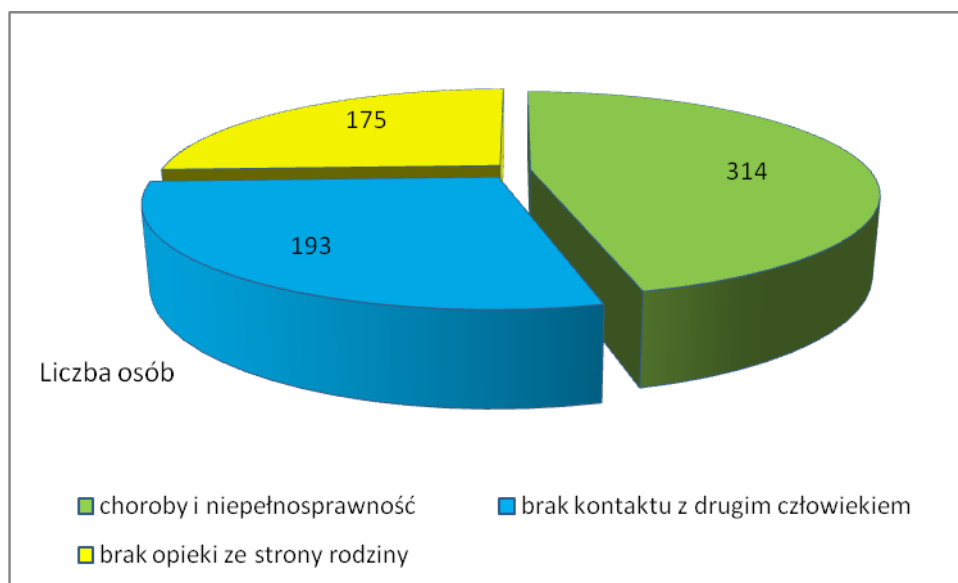
W Krośnie od kilkunastu lat obserwowany jest proces zmiany struktury demograficznej, którego cechą jest rosnący udział osób starszych w populacji ogółem. Jednocześnie na skutek poprawy warunków życia wydłuża się średnia długość życia. Demograficzny proces starzenia jest nieunikniony, ludzie starsi stają się coraz liczniejszą zbiorowością w naszym społeczeństwie, co nie przekłada się na siłę i pozycję społeczną tej grupy. Do zmieniającego się społeczeństwa powinna dostosować się gospodarka, polityka społeczna i opieka zdrowotna. Konsekwencje społeczne starzenia się mają szeroki kontekst społeczno - ekonomiczny. Zakończenie aktywności zawodowej wiąże się ze zmianą pełnionej dotychczas roli. Diagnoza społeczna opracowana na potrzeby Rządowego Programu na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych uwydatniła ogromne zapotrzebowanie na usługi społeczne dla osób starszych. Możemy je podzielić na dwa rodzaje :

1) wiążące się z zaspokojeniem podstawowych potrzeb – przeciwdziałanie postępującym chorobom, usługi opiekuńcze i pielęgnacyjne

2) usługi wsparcia aktywności społecznej – przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i osamotnieniu, sprzyjanie wykorzystaniu potencjału i doświadczenia seniorów, aktywizacja oraz zagospodarowanie czasu wolnego

Krosno należy do grupy miast, które w dość szybkim tempie starzeją się. Na dzień 31 grudnia 2015 r. liczba osób starszych wynosiła 11941 (tab. nr 3) czyli niespełna 26 % ogółu mieszkańców Krosna. Prognoza demograficzna według GUS, przewiduje że do roku 2040 liczba osób starszych w mieście Krośnie wzrośnie do 15.532 (tab. nr 1) co będzie stanowić 41% ogółu mieszkańców Krosna. Następują również zmiany w tradycyjnym modelu rodziny (znikają rodziny wielopokoleniowe), o czym świadczą wyniki ankiety – przeprowadzonej przez pracowników Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krosna, na grupie 450 osób starszych, z których 32 % mieszka samotnie. Następstwem tego jest wzrastające z roku na rok zapotrzebowanie na różnorodne usługi społeczne na rzecz seniorów. Skala problemów z jakimi zmagają się krośnieńscy seniorzy to przede wszystkim brak kontaktu z drugim człowiekiem oraz brak czasu najbliższej rodziny. Niejednokrotnie osoby starsze są pozbawione jakiegokolwiek opieki ze strony rodziny, co na pewno przyczynia się do korzystania z usług opiekuńczych w mieście Krośnie. Wyniki jednego z badań przedstawiono poniżej:

Wykres 22. Problemy osób w wieku 60 plus

źródło: ankiety opracowane i przeprowadzone przez Urząd Miasta Krosna

6. Zdrowie

Dla poprawy zdrowia mieszkańców miasta Krosna istotne jest wyrównanie szans w budowaniu zdrowia i służy temu efektywna realizacja programów polityki zdrowotnej dla mieszkańców miasta Krosna.

Profilaktyka jest to szereg działań mających na celu zapobieganie chorobie, bądź innemu niekorzystnemu zjawisku zdrowotnemu przed jej rozwinięciem się, poprzez kontrolowanie przyczyn i czynników ryzyka. Polega ona na zapobieganiu poważniejszym konsekwencjom choroby poprzez jej wczesne wykrycie i leczenie. Celem profilaktyki jest podjęcie szybkich i skutecznych działań przywracających zdrowie, ma ona również na celu zahamowanie postępu lub powikłań już istniejącej choroby. Dzięki temu prowadzi do ograniczenia niesprawności i inwalidztwa. Istotnym elementem profilaktyki jest także zapobieganie powstawaniu niekorzystnych wzorów zachowań społecznych, które przyczyniają się do podwyższania ryzyka choroby.

Prowadzenie szeroko zakrojonych działań profilaktycznych przynosi w krótszej lub dłuższej perspektywie czasowej wymierne korzyści dla społeczeństwa w postaci:

- poprawy świadomości zdrowotnej populacji,
- poprawy stanu zdrowia ludności,
- zmniejszenia ilości osób z powikłaniami chorób i trwałym inwalidztwem,
- zmniejszenia liczby zachorowań i zgonów,
- zwiększenia wykrywalności chorób we wczesnym stadium rozwoju,
- zwiększenia odsetka wyleczeń,
- zmniejszenia absencji chorobowej,
- obniżenia kosztów leczenia,
- mniejszych strat finansowych (zasiłki chorobowe, straty produkcyjne).

Promocja zdrowia jest procesem umożliwiającym ludziom zwiększenie kontroli nad własnym zdrowiem, jego poprawę i utrzymanie. Na każdym etapie działań profilaktycznych znaczącą rolę odgrywa **edukacja zdrowotna** - proces, w trakcie którego ludzie uczą się dbać o zdrowie własne i innych osób. Koncentruje się ona na uświadamianiu związków między zdrowiem człowieka a jego stylem życia oraz środowiskiem fizycznym i społecznym. Edukacja zdrowotna obejmuje głównie działania informacyjne, których bezpośrednim celem

jest ukształtowanie sprzyjających zdrowiu przekonań motywacji i umiejętności, a co za tym idzie postaw zdrowotnych jednostki, które powinny prowadzić do realizacji zachowań służących zdrowiu.

Skala problemów zdrowotnych mieszkańców miasta Krosna podobna jest do sytuacji ogólnopolskiej. Stwierdzić należy, że mieszkańcy Krosna zmagają się z licznymi problemami społeczno – zdrowotnymi takimi jak:

- choroby układu krążenia,
- choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej,
- choroby obwodowego układu nerwowego,
- cukrzyca,
- przewlekłe choroby układu trawiennego,
- choroby układu oddechowego,
- nowotwory złośliwe,
- urazy (głównie w wyniku wypadków drogowych),
- nieprawidłowy styl życia (mała aktywność fizyczna, nieracjonalny sposób odżywiania, palenie tytoniu i spożywanie alkoholu, zażywanie substancji psychoaktywnych oraz brak umiejętności radzenia sobie ze stresem),
- niepełnosprawność, która spowodowana jest głównie schorzeniami narządu ruchu, chorobami układu krążenia, urazami i chorobami przewlekłymi,
- bezrobocie, ubóstwo oraz dysfunkcje społeczne.

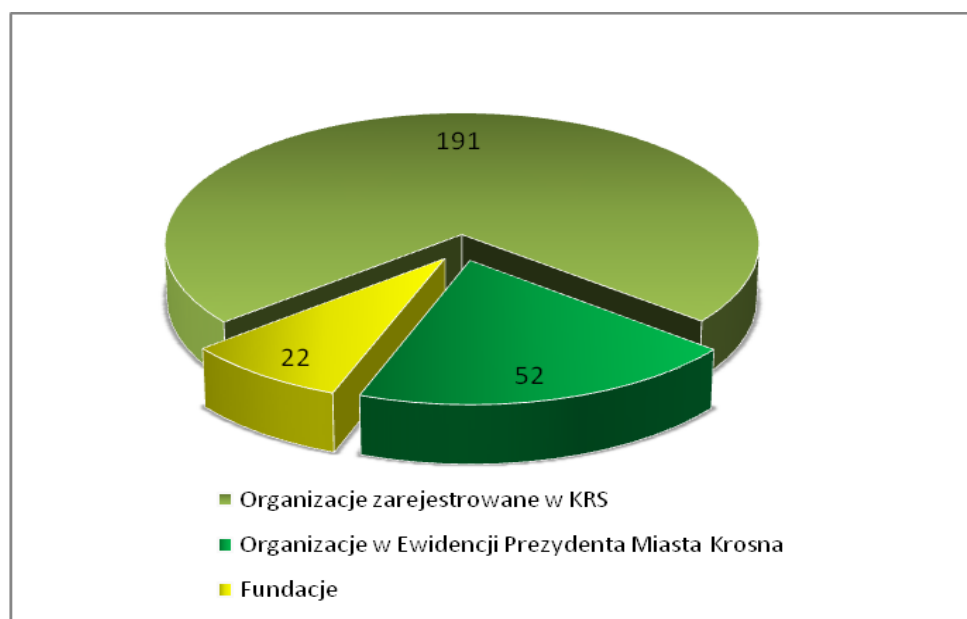
Szczegóły dotyczące diagnozy stanu zdrowia mieszkańców Krosna, cele i działania w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia zawiera Program polityki zdrowotnej dla mieszkańców miasta Krosna uchwalany corocznie przez Radę Miasta Krosna.

7. Sektor pozarządowy

Na terenie Gminy Miasto Krosno zarejestrowanych jest 265 organizacji pozarządowych, w tym w ostatnich pięciu latach powstało 81 nowych organizacji.

Analizując zakres obszaru działania organizacji pozarządowych można wyróżnić kategorie, według niniejszego wykresu:

Wykres 23. Liczba organizacji pozarządowych działających w mieście Krośnie

źródło: dane Urzędu Miasta Krosna

Powyższy wykres wskazuje podział ogólnej liczby krośnieńskich organizacji pozarządowych na poszczególne formy prawne. Organizacje pozarządowe zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym, możemy podzielić na następujące obszary działania: naukę i kulturę, pomoc społeczną oraz sport. Natomiast organizacje zarejestrowane w Ewidencji Prezydenta Miasta Krosna to głównie kluby sportowe oraz uczniowskie kluby sportowe, których statutowa działalność koncentruje się wokół aktywności fizycznej, zarówno dzieci, młodzieży jak i osób starszych. Do kategorii tej zaliczamy również stowarzyszenia zwykłe. Kolejną formę prawną stanowią fundacje, których działania obejmują szereg różnych form pomocy. Wspierają chore dzieci, kulturę jak i krośnieńskie zwierzęta.

Od 2009 roku organizacje pozarządowe mogą korzystać z Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych, utworzonego przez Urząd Miasta Krosna. Centrum wspiera rozwój społeczeństwa obywatelskiego w oparciu o zasady współpracy, określone ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Obecnie CWOP udostępnia lokal 25 organizacjom pozarządowym, które są stałymi rezydentami. Warunki lokalowe są na tyle korzystne, że zabezpieczają na bieżąco potrzeby wszystkich organizacji, mających trudności z pozyskaniem pomieszczenia na prowadzenie działalności statutowej.

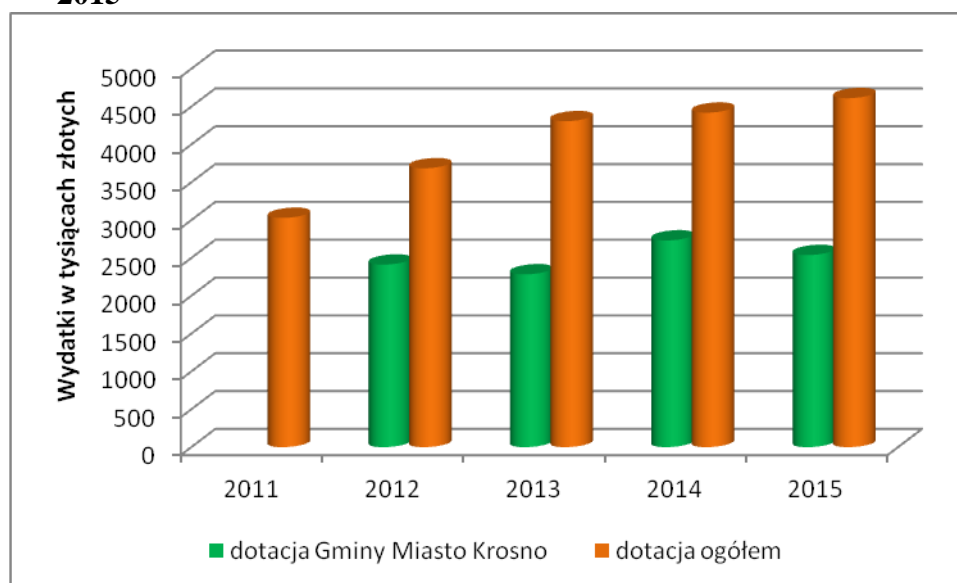
CWOP realizuje swoją misję poprzez następujące działania:

- udostępnia nieodpłatnie zasoby CWOP (podstawowy sprzęt biurowy, materiały biurowe, pomieszczenia, publikacje)
- wspiera aktywnych obywateli i zachęca ich do sformalizowania się poprzez prowadzenie doradztwa formalno - prawnego (w zakresie: pozyskiwanie i rozliczanie projektów, zakładanie i rejestracja organizacji, tworzenie statutów, obowiązki formalno-prawne organizacji itp.)
- organizuje szkolenia
- prowadzi akcje mające na celu promocję krośnieńskich organizacji
- organizuje Forum Organizacji Pozarządowych

Na terenie Gminy Miasto Krosno działa Miejska Rada Działalności Pożytku Publicznego, która funkcjonuje już trzecią kadencję i pełni rolę organu konsultacyjnego oraz opiniodawczego, celem jak najlepszej współpracy z organizacjami.

Organizacje mają możliwość pozyskiwania dotacji na realizację zadań publicznych w obszarze pomocy społecznej i zdrowia, rozwoju kultury, sportu i turystyki oraz nauki. Gmina Krosno co roku ogłasza konkursy na realizację poszczególnych zadań. Na przestrzeni lat tj. 2011 - 2015 całkowita wartość dotacji przyznawana organizacjom pozarządowym wyniosła około 20 mln zł. Ta ogromna kwota przyczyniła się zarówno do zwiększenia realizowanych zadań na rzecz mieszkańców miasta Krosna, jak i do liczby osób korzystających z oferty organizacji pozarządowych.

Wykres 24. Wysokość dotacji przyznana organizacjom pozarządowym w latach 2011 - 2015

źródło: Dane Urzędu Miasta Krosna

W Gminie Miasto Krosno organizacje pozarządowe od kilku lat z sukcesem realizują powierzone przez samorząd zadania publiczne, które mają ogromne znaczenie dla społeczności miasta. Możemy wyróżnić między innymi takie zadania jak: usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, placówki opiekuńczo wychowawcze, wypoczynek dzieci i młodzieży oraz działania na rzecz rodziny.

W 2011 r. zostało powołane KROSNOLudzkie Centrum Wolontariatu, którego celem jest: tworzenie warunków i możliwości współdziałania, wsparcia społecznego oraz integracji grupowej wolontariuszy. W ramach działania na rzecz krośnieńskich wolontariuszy podjęta została współpraca ze szkołami. Na koniec grudnia 2015 r. funkcjonowało 16 Szkolnych Klubów Wolontariusza zrzeszających 250 uczniów i nauczycieli. Równocześnie przez okres 5 lat działało około 150 dorosłych wolontariuszy.

8. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych

Rozwiązywanie problemów społecznych wymaga współpracy wielu instytucji publicznych, niepublicznych i organizacji pozarządowych. Wielość i różnorodność podmiotów działających w mieście pozwala na pozyskiwanie większych sił i środków do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. Zasobami są wszystkie instytucje działające w obszarze polityki społecznej, które znajdują się na terenie miasta lub działają na rzecz mieszkańców Krosna. W realizacją zadań z zakresu polityki społecznej mogą być włączone:

Samorząd realizujący zadania gminy i powiatu
Jednostki organizacyjne pomocy społecznej gminy i powiatu
Całodobowe i dzienne domy pomocy społecznej
Dzienne kluby seniora
Całodobowe i dzienne placówki opiekuńczo – wychowawcze
Zawodowe, niezawodowe i spokrewnione rodziny zastępcze
Placówki dziennego pobytu dla osób niepełnosprawnych
Zakłady pracy chronionej
Placówki oświatowe
Placówki opieki zdrowotnej
Organizacje pozarządowe
Spółdzielnie Socjalne

III. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (z j. angielskiego: **S**trengths – silne i **W**eaknesses – słabe oraz **O**pportunities – szanse/możliwości i **T**hreats – zagrożenia) – jest jednym z narzędzi metody analizy strategicznej. Pozwala porządkować i analizować informacje zgromadzone w związku z opracowywaniem strategii działania. Jako wynik przeprowadzonej analizy otrzymuje się cztery grupy cech – mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, - opisujące otoczenie w którym realizowana będzie strategia. Dwa pierwsze składniki analizy (mocne i słabe strony) odnoszą się do czynników wewnętrznych, czyli atutów i mankamentów badanego obszaru, zaś szanse i zagrożenia do zewnętrznych. Mocne strony należycie wykorzystane będą służyć rozwojowi społeczności lokalnej, Słabe strony mogą nie sprzyjać rozwojowi, należy dążyć do ich niwelacji. Szanse to uwarunkowania, które mogą wpłynąć pozytywnie na rozwój. Zagrożenia nie przeszkadzają funkcjonować, ale mogą być niekorzystne w przyszłości. Analiza SWOT określa co może pomóc w realizacji celów strategii lub co może być trudnością, którą należy przezwyciężyć w celu osiągnięcia pożądanego rezultatu.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Znaczący potencjał organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej• Efektywna współpraca z organizacjami pozarządowymi dająca możliwość zlecenia im realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej• Funkcjonowanie centrum wspierania organizacji pozarządowych• Wystandardyzowana sieć instytucji pomocy społecznej• Wykwalifikowana kadra świadoma podejmowanych wyzwań• Wysoka społeczna akceptacja dla działań podejmowanych przez samorząd lokalny na rzecz osób niepełnosprawnych i ich	<ul style="list-style-type: none">• Niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość środków publicznych na realizację ustawowych zadań• Niewystarczające środki finansowe na zatrudnienie pracowników w sektorze pomocy społecznej w stosunku do potrzeb• Zbyt niski poziom finansowania programów polityki zdrowotnej• Niewystarczająca liczba miejsc w instytucjach sprawujących opiekę• Niewystarczająca w stosunku do potrzeb liczba miejsc w żłobkach• Brak rodzinnych domów pomocy społecznej które stanowiłyby uzupełnienie oferty opiekuńczej dla osób

<p>rodzin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stabilność finansowania działań w zakresie profilaktyki uzależnień, • Dobrze funkcjonujący system wsparcia dzieci i rodzin • Niska stopa bezrobocia rejestrowanego • Funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej 	<p>starszych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak sieci klubów seniora • Niewystarczający poziom współpracy pomiędzy przedstawicielami instytucji pomocy społecznej • Niedostateczne wykorzystanie potencjału wolontariatu, szczególnie młodzieży i osób starszych, poprzez uaktywnienie tych grup w działaniu na rzecz dziecka, rodziny i osób potrzebujących pomocy
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych • Realizacja rządowych programów na rzecz osób starszych i rodziny • Zaangażowanie lokalnych społeczności w podejmowanie inicjatyw na rzecz kształtowania sfery publicznej, otwartej na potrzeby funkcjonujących w niej osób • Podnoszenie jakości życia mieszkańców miasta jako skutek rozwoju społeczeństwa informacyjnego • Wzrost świadomości i lobbingu na rzecz problemów osób niepełnosprawnych i starszych mieszkańców miasta • Promowanie i rozwój ekonomii społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszająca się liczba mieszkańców Krosna • Emigracje zarobkowe • Proces starzenia się mieszkańców miasta • Wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców miasta • Wzrost liczby osób korzystających z różnych form pomocy społecznej • Uzależnienie w wymiarze materialnym klientów pomocy społecznej od świadczeń pomocy społecznej • Brak aktywności własnej w celu poprawy swojej sytuacji życiowej wśród klientów pomocy społecznej • Uzależnienia chemiczne i nie chemiczne • Wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne • Niestabilne uregulowania prawne

Podsumowanie części diagnostycznej oraz wnioski do realizacji Strategii

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych występujących na terenie Gminy Miasto Krosno korzystał z materiałów oraz danych instytucji i organizacji działających w obszarze polityki społecznej. Wskazanie najważniejszych obszarów problemowych było możliwe po dogłębnej analizie materiałów źródłowych, którymi dysponują głównie: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie, Urząd Miasta Krosna, Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie. Biorąc pod uwagę analizę SWOT oraz możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego, wynikające z regulacji prawnych, można wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego i określić cele oraz nadać kierunki działań w części programowej Strategii.

Zespół przygotowujący dokument zwrócił uwagę na szereg problemów w poszczególnych obszarach funkcjonowania społecznego. W części dotyczącej demografii miasta Krosna zauważono problem dotyczący odpływu mieszkańców miasta oraz starzenia się społeczeństwa. Skutkiem tych procesów jest zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy co wymaga zapewnienia im w najbliższych latach odpowiednich usług wzmacniających i wspierających a także zwiększanie dostępności form i usług sprzyjających wzrostowi ich aktywności społecznej oraz zawodowej. Ważna będzie również poprawa dostępu do służby zdrowia.

W obszarze pomocy społecznej zwrócono uwagę na negatywne zjawisko utrwalania się postawy roszczeniowej wśród beneficjentów (odbiorców) pomocy społecznej. Problem dotyczy osób bezrobotnych uzależnionych od korzystania głównie z pomocy społecznej, osób z wyuczoną bezradnością czy osób dziedziczących niewłaściwe wzorce zachowań (społecznie nieakceptowane).

Znacząco wzrasta także liczba osób starszych wymagających świadczenia usług opiekuńczych. Osoby te często nie mogą liczyć na pomoc ze strony swoich bliskich.

Odpowiedniego wsparcia należy zatem udzielić grupom dotkniętym i zagrożonym ubóstwem, bezrobociem i uzależnieniami – problemami bardzo często będącymi przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego.

Najpoważniejsze problemy w obszarze „rodzina” wynikają przede wszystkim z osłabienia funkcji opiekuńczo – wychowawczej w rodzinach, nadużywania alkoholu i innych środków odurzających przez dorosłych i dzieci oraz z nasilających się zjawisk przemocy w rodzinie. Zauważa się także brak osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodzin zastępczych oraz niewystarczającą w stosunku do potrzeb liczbę miejsc opieki żłobkowej dla dzieci w wieku do lat 3.

Rozwiązania w tym obszarze powinny zawierać działania nastawione na wzmacnianie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży poprzez: podnoszenie poziomu funkcjonowania rodzin, udzielanie pomocy rodzinom znajdującym się w kryzysie, udzielanie wsparcia dzieciom i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zapewnienie stabilnych i bezpiecznych warunków do życia.

Kolejnym problemem społecznym na który zwrócono uwagę jest osłabienie funkcji opiekuńczych rodziny wobec osób niepełnosprawnych oraz mały udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym miasta.

Zbyt niskie środki finansowe nie pozwalają niepełnosprawnym na zakup sprzętu rehabilitacyjnego i likwidację barier funkcjonalnych w miejscu zamieszkania. Poważne utrudnienia napotykają także osoby niepełnosprawne z powodu nie w pełni dostosowanej do ich ograniczeń przestrzeni miejskiej. Zauważa się także mały udział osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym co może wiązać się z niewystarczającą ofertą skierowaną do tych osób. (m. in. dzienne domy pobytu, miejsca rekreacyjno – kulturalne dostosowane dla osób starszych, sieć klubów dziennego pobytu w poszczególnych dzielnicach, działania międzypokoleniowe). Konsekwencją starzenia się lokalnej społeczności jest wzrost liczby osób niepełnosprawnych.

Należy zatem podjąć działania w celu zwiększenia udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej poprzez: przeciwdziałanie obniżaniu się poziomu życia seniorów i ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych.

Z roku na rok obniża się wiek inicjacji alkoholowej zarówno kobiet jak i mężczyzn. Wzrasta liczba kobiet dotkniętych chorobą alkoholową. Nadużywanie alkoholu przyczynia się do dysfunkcji rodziny, problemów z utrzymaniem zatrudnienia, zwiększoną zachorowalnością, naruszeniem przepisów prawa. Udzielanie pomocy osobom dotkniętym

uzależnieniem wymaga działania (wyspecjalizowanych) służb to tego przygotowanych. Ważna jest również profilaktyka.

Odnotowano wzrost chorób cywilizacyjnych we wszystkich grupach wiekowych co pociąga za sobą potrzebę specjalistycznej pomocy medycznej i rehabilitacyjnej. Prowadzona jest za małą liczbą działań profilaktycznych spowodowana zbyt niskimi środkami finansowymi. Mieszkańcy miasta wciąż nie doceniają profilaktyki zdrowotnej.

Należy podjąć działania zmierzające do zminimalizowania problemów w obszarze opieki zdrowotnej poprzez dalsze uświadomienie mieszkańcom miasta znaczenia profilaktyki i zapobiegania chorobom we wczesnym stadium, promowanie zdrowego stylu życia.

Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia poprzez: prowadzenie profilaktyki zdrowotnej i promowanie zdrowia, rozwiązywanie problemów związanych z uzależnieniami oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Zaobserwowano zjawisko starzenia się osób aktywnie działających w organizacjach pozarządowych. Zmniejszenie zainteresowania działalnością na rzecz społeczności lokalnych przez młodzież i aktywne zawodowo osoby może ograniczać zakres pomocy, dlatego też należy podjąć działania mające na celu promowanie tej formy współdziałania międzypokoleniowego.

Wnioski do realizacji Strategii

- Zapewnienie osobom w wieku poprodukcyjnym odpowiednich usług wzmacniających i wspierających w celu zwiększenia ich aktywności społecznej oraz zawodowej.
- Poprawa dostępu do służby zdrowia szczególnie dla osób starszych.
- Udzielanie wsparcia grupom dotkniętym ubóstwem, bezrobociem, uzależnieniami i zagrożonym wykluczeniem społecznym.
- Prowadzenie działań nastawionych na wzmacnianie rodzin w funkcjach opiekuńczych i wychowawczych.

- Udzielanie wsparcia dzieciom i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu.
- Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej.
- Prowadzenie profilaktyki zdrowotnej, promowanie zdrowia i zdrowego stylu życia.
- Rozwiązywanie problemów związanych z uzależnieniami.
- Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
- Podejmowanie działań mających na celu promowanie współdziałania międzypokoleniowego w ramach organizacji pozarządowych.

IV. MISJA

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej mieszkańców Miasta Krosna oraz pogłębioną analizę problemów społecznych w latach 2011 – 2015 została określona misja polityki społecznej dla miasta Krosna na lata 2017 – 2022

**RZETELNA I WSZECHSTRONNA POMOC
W POSZANOWANIU GODNOŚCI CZŁOWIEKA
I RODZINY WARUNKIEM ROZWOJU
MIASTA KROSNA,
JAKO MIEJSCA ZAMIESZKANIA,
INWESTOWANIA I WYPOCZYNKU**

V. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Cel strategiczny Nr 1

Wieloaspektowa pomoc rodzinie

Cel operacyjny nr 1: Pomoc dzieciom z rodzin, w tym dysfunkcyjnych, zagrożonych przemocą, opuszczającym pieczę zastępczą.

Kierunki działania:

- 1) wyrównywanie szans rozwoju dziecka poza środowiskiem rodzinnym poprzez dożywianie, organizację zajęć pozalekcyjnych, zagospodarowanie czasu wolnego i wypoczynku,
- 2) prowadzenie placówek wsparcia dziennego, promujących aktywne i wolne od uzależnień spędzanie czasu wolnego,
- 3) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
- 4) dostosowanie bazy lokalowej do specyfiki pracy Działu Interwencji Kryzysowej,
- 5) tworzenie i wspieranie rodzinnych form pieczy zastępczej oraz zapewnianie pomocy dla osób usamodzielnianych – wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 6) podejmowanie działań zapobiegających różnorodnym uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży
- 7) poprawa dostępności do opieki żłobkowej i podnoszenie standardów opieki na dzieckiem do lat 3,
- 8) wsparcie organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci i rodziny.

Rezultaty:

- 1) poprawa warunków rozwoju dzieci i młodzieży,
- 2) mniejsza liczba osób małoletnich, która z uwagi na brak wsparcia rodziny naturalnej zagrożona jest wykluczeniem społecznym,
- 3) mniejsza liczba dzieci i młodzieży wychowywanej poza rodziną naturalną,
- 4) przygotowanie młodzieży z rodzin zastępczych do pełnienia ról w życiu dorosłym oraz do samodzielności społeczno-ekonomicznej,

- 5) szerokie spektrum działania Dział Interwencji Kryzysowej,
- 6) zapewnienie optymalnej liczby miejsc opieki dla dzieci w wieku do lat 3,
- 7) zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w realizacji zadań na rzecz dzieci i rodziny.

Wskaźniki realizacji kierunków działania:

- 1) liczba dzieci powracających do środowiska rodziny biologicznej lub umieszczanych w rodzinie adopcyjnej do liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej,
- 2) liczba rodzin korzystających z różnych form wsparcia i pomocy rodzinie,
- 3) liczba dzieci i młodzieży uczęszczającej do placówek wsparcia dziennego,
- 4) liczba porad specjalistycznych: prawnych, psychologicznych, socjalnych,
- 5) liczba zapewnionych miejsc w żłobku do zgłaszanych potrzeb,
- 6) liczba zadań wykonywanych przez organizacje pozarządowe na rzecz dzieci i rodziny.

Odpowiedzialni za realizację działań:

Rada Miasta Krosna, Urząd Miasta Krosna, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie i inne jednostki organizacyjne miasta Krosna.

Środki finansowe:

środki Budżetu Miasta Krosna, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy strukturalnych.

Cel operacyjny nr 2: Wsparcie osób i rodzin zagrożonych materialną degradacją i wykluczeniem społecznym.

Kierunki działania:

- 1) prowadzenie działań zapobiegających i ograniczających materialne ubóstwo rodzin,
- 2) prowadzenie intensywnej pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych oraz rodzin wykazujących syndrom wyuczonej bezradności,
- 3) zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy,
- 4) współpraca podmiotów lokalnych w ramach interdyscyplinarnego zespołu,
- 5) udzielanie pomocy osobom, które nie mają własnych możliwości, środków i zasobów na zaspokojenia istotnych i uzasadnionych potrzeb,

- 6) udzielanie specjalistycznego poradnictwa prawnego, psychologicznego i socjalnego.

Rezultaty:

- 1) poprawa kondycji ekonomicznej oraz psychofizycznej rodzin,
- 2) zwiększenie szansy na przezwyciężanie występujących w rodzinie dysfunkcji,
- 3) mniejsza liczba osób długotrwale bezrobotnych,
- 4) pobudzanie do aktywnego poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne.

Wskaźniki realizacji kierunków działania :

- 1) liczba osób objętych świadczeniami pieniężnymi z pomocy społecznej do liczby mieszkańców,
- 2) liczba osób objętych pracą socjalną do liczby osób korzystających z pomocy społecznej,
- 3) liczba osób kierowanych do wykonywania prac społecznie – użytecznych,
- 4) liczba osób kierowanych do centrum integracji społecznej,
- 5) liczba osób objętych pomocą społeczną z tytułu bezrobocia.

Odpowiedzialni za realizację działań:

Rada Miasta Krosna, Urząd Miasta Krosna, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie i inne jednostki organizacyjne miasta Krosna.

Środki finansowe:

środki Budżetu Miasta Krosna, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy strukturalnych

Cel operacyjny nr 3: [Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych](#)

Kierunki działania:

- 1) prowadzenie i rozwijanie profilaktyki poprzez środowiskowe formy pomocy rodzinie i dzieciom,
- 2) zwiększanie dostępności do miejsc i form pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin,

- 3) edukacja rodziców i opiekunów w celu opanowania umiejętności wychowawczych w kontekście zagrożeń związanych z obniżaniem się wieku inicjacji alkoholowej i zachowań ryzykownych,
- 4) realizacja programów profilaktycznych skierowanych do młodzieży, propagujących zdrowy styl życia.

Rezultaty:

- 1) wzrost świadomości wśród społeczności lokalnej na temat zagrożeń, jakie niosą wszelkiego typu uzależnienia,
- 2) promowanie zdrowego stylu życia wśród młodego pokolenia,
- 3) zapobieganie wzrostowi liczby mieszkańców uzależnionych od alkoholu lub innych środków odurzających.

Wskaźniki realizacji kierunków działania:

- 1) liczba osób kierowanych na MKRPA,
- 2) odsetek dzieci i młodzieży w wieku szkolnym korzystającej z programów profilaktycznych,
- 3) Koszt działań z zakresu profilaktyki alkoholowej, narkotykowej oraz zagrożeń cywilizacyjnych na 1 beneficjenta (całkowity koszt wydatków podzielony przez liczbę osób, które skorzystały z dofinansowania).

Odpowiedzialni za realizację działań:

Rada Miasta Krosna, Urząd Miasta Krosna, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie i inne jednostki organizacyjne miasta Krosna.

Środki finansowe:

środki Budżetu Miasta Krosna, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy strukturalnych

Cel operacyjny nr 4: Działania mające na celu pomoc chorym, starszym i niepełnosprawnym

Kierunki działania:

- 1) podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowaniu opieki nad osobami starszymi,
- 2) realizacja usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych,
- 3) realizacja całodobowej opieki nad osobami starszymi i chorymi w domach pomocy społecznej,
- 4) udzielanie bezpłatnych porad prawnych, psychologicznych oraz socjalnych osobom wymagającym takiej pomocy,

Rezultaty:

- 1) przedłużanie okresu funkcjonowania osób w miejscu zamieszkania,
- 2) poprawa kondycji psychofizycznej osób,
- 3) poprawa kondycji rodzin, wzmocnienie ich funkcji opiekuńczej,
- 4) zapewnienie poczucia bezpieczeństwa.

Wskaźniki realizacji kierunków działania :

- 1) liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych,
- 2) liczba osób umieszczanych w domach pomocy społecznej,
- 3) liczba uczestników środowiskowych domów samopomocy

Odpowiedzialni za realizację działań:

Rada Miasta Krosna, Urząd Miasta Krosna, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie i inne jednostki organizacyjne miasta Krosna.

Środki finansowe:

środki Budżetu Miasta Krosna, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy strukturalnych

Cel strategiczny Nr 2

Aktywizacja i wsparcie osób niepełnosprawnych

Cel operacyjny nr 1: Intensyfikowanie działań w celu pomocy i aktywizacji osób niepełnosprawnych

Kierunki działania:

- 1) wspieranie wszelkich inicjatyw społecznych w zakresie wzbogacania oferty pomocy osobom dotkniętym niepełnosprawnością, zarówno w miejscu zamieszkania, jak i formach półstacjonarnych i stacjonarnych,
- 2) wsparcie materialne dla osób niepełnosprawnych,
- 3) wspieranie w rehabilitacji niepełnosprawnych bez względu na wiek, przyczynę i stopień niepełnosprawności,
- 4) zwiększenie form usług mających na celu wsparcie rodziny w pełnieniu przez nią funkcji opiekuńczej wobec osoby niepełnosprawnej,
- 5) wspieranie zatrudniania w zależności od możliwości zdrowotnych oraz posiadanych kwalifikacji i umiejętności,
- 6) kontynuowanie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej dofinansowanych ze środków PFRON.

Rezultaty:

- 1) przedłużający się okres funkcjonowania w środowisku naturalnym osób niepełnosprawnych,
- 2) widoczny wzrost uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym osób niepełnosprawnych,
- 3) zwiększanie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych,
- 4) wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób niepełnosprawnych.

Wskaźniki realizacji kierunków działania:

- 1) liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze zorganizowanych środowiskowych form wsparcia, w tym Zakładu Aktywności Zawodowej, Warsztatu Terapii Zajęciowej, Środowiskowego Domu Samopomocy,
- 2) liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Krośnie ,
- 3) liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze środków PFRON,
- 4) liczba zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz osób niepełnosprawnych.

Odpowiedzialni za realizację działań:

Rada Miasta Krosna, Urząd Miasta Krosna, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie i inne jednostki organizacyjne miasta Krosna.

Środki finansowe:

Środki PFRON, środki Budżetu Miasta Krosna, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy strukturalnych.

Cel Strategiczny Nr 3:

Podjęmowanie działań na rzecz seniorów

Cel operacyjny nr 1: Rozwijanie usług społecznych na rzecz osób starszych

Kierunki działań:

- 1) utworzenie dziennego domu pomocy społecznej,
- 2) prowadzenie klubu seniora,
- 3) wsparcie osób starszych poprzez system teleopieki,
- 4) utworzenie mieszkań wspieranych dla osób starszych.

Rezultaty:

- 1) wzmocniony system wsparcia opieki nad osobami starszymi, odpowiadający potrzebom otoczenia,
- 2) poprawa kondycji psychofizycznej osób starszych,
- 3) zapewnienie poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych, chorych i niepełnosprawnych.

Wskaźniki realizacji kierunków działania:

- 1) liczba osób umieszczonych w poszczególnych formach opieki,
- 2) liczba realizowanych działań przy udziale organizacji pozarządowych.

Odpowiedzialni za realizację działań:

Rada Miasta Krosna, Urząd Miasta Krosna, jednostki organizacyjne miasta Krosna.

Środki finansowe:

środki Budżetu Miasta Krosna, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy strukturalnych

Cel operacyjny 2: Aktywizacja osób starszych

Kierunki działań:

- 1) wdrażanie programów informacyjno-edukacyjnych przeciwdziałających wykluczeniu osób starszych,
- 2) realizowanie programów promujących zdrowy styl życia,
- 3) wspieranie działań organizacji pozarządowych w realizacji oferty skierowanej do seniorów,
- 4) wprowadzenie systemu ulg poprzez „Kartę Seniora”,
- 5) wspieranie aktywności społecznej promującej integrację wewnątrz – i międzypokoleniową,
- 6) działanie na rzecz partycypacji społecznej osób starszych,
- 7) tworzenie miejsc rekreacyjnych przyjaznych seniorom.

Rezultaty:

- 1) zwiększenie dostępności do oferty kulturalnej, edukacyjnej skierowanej do osób starszych,
- 2) lepsza kondycja zdrowotna i fizyczna krośnieńskich seniorów,
- 3) zaktywizowanie organizacji pozarządowych wspierających seniorów,
- 4) zapewnienie atrakcyjnego spędzania czasu,
- 5) zwiększenie partycypacji osób starszych, w szczególności poprzez utworzenie i działalność Miejskiej Rady Seniorów.

Wskaźniki realizacji kierunków działania:

- 1) liczba podjętych działań pro senioralnych,
- 2) liczba zaktywizowanych osób starszych,
- 3) liczba działań podejmowanych przez Miejską Radę Seniorów.

Odpowiedzialni za realizację działań:

Rada Miasta Krosna, Urząd Miasta Krosna, jednostki organizacyjne miasta Krosna.

Środki finansowe:

środki Budżetu Miasta Krosna, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy strukturalnych

Cel Strategiczny Nr 4:

Ochrona zdrowia

Cel operacyjny nr 1: Propagowanie profilaktyki zdrowotnej

Kierunki działań:

1) zapobieganie i wczesne wykrywanie chorób poprzez realizację programów profilaktycznych

Rezultaty:

1) upowszechnianie wśród mieszkańców programów polityki zdrowotnej,

2) podejmowanie leczenia specjalistycznego przez adresatów programu.

Wskaźniki realizacji kierunków działania:

1) liczba programów zdrowotnych,

2) liczba osób uczestniczących w programach,

3) wielkość środków finansowych przeznaczonych na realizację programów profilaktycznych.

Odpowiedzialni za realizację działań:

Rada Miasta Krosna, Urząd Miasta Krosna, jednostki organizacyjne miasta Krosna.

Środki finansowe:

środki Budżetu Miasta Krosna, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy strukturalnych

Cel operacyjny nr 2: Upowszechnianie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców miasta Krosna

Kierunki działania:

1) edukacja zdrowotna mieszkańców poprzez podejmowanie działań w zakresie promocji zdrowia,

- 2) propagowanie zdrowego stylu życia zmniejszającego ryzyko występowania i rozwoju chorób cywilizacyjnych

Rezultaty:

- 1) większa świadomość zdrowotna mieszkańców,
- 2) zwiększenie sprawności fizycznej i kondycji psychicznej mieszkańców.

Wskaźniki realizacji kierunków działania:

- 1) liczba osób uczestniczących w działaniach prozdrowotnych,
- 2) wielkość środków finansowych przeznaczonych na działania prozdrowotne.

Odpowiedzialni za realizację działań:

Rada Miasta Krosna, Urząd Miasta Krosna, jednostki organizacyjne miasta Krosna.

Środki finansowe:

środki Budżetu Miasta Krosna, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy strukturalnych

VI. RAMY FINANSOWE REALIZACJI STRATEGII

Wydatki ponoszone przez Gminę Miasto Krosno na cele społeczne, w tym pomoc społeczną, pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej i ochrony zdrowia przyjmowane są uchwałą Rady Miasta Krosna na dany rok. Wydatki te stanowią w budżecie miasta jedną ze znacniejszych pozycji. W celu określenia ram finansowych realizacji Strategii przyjęto wydatki na cele społeczne za rok 2015, które wyniosły 36 146 342,60 zł, co stanowi 11,16 % budżetu miasta. Natomiast wydatki bieżące na te zadania wyniosły 35 886 656,87 zł, co stanowiło 17,57 % wydatków bieżących ogółem Miasta Krosna. Prognozuje się, że na przestrzeni lat 2017 – 2022 ich udział w wydatkach bieżących Miasta Krosna będzie rosnąć i kształtować się na poziomie od 25 % do 30 %.

VII. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będą na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych, czy też narastanie poszczególnych kwestii społecznych. Podstawowym celem wyżej wymienionych działań będzie dostarczenie praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji. Nadzór nad strategią polegać będzie na badaniu poziomu realizacji strategii, analizie działań i wskaźników, okresowym przeglądzie postępów oraz cyklicznym sporządzaniu informacji do Rady Miasta Krosna z realizacji celów strategii.

Monitoring polegać będzie na zbieraniu danych dotyczących realizowania celów strategii oraz współpracy w tym względzie z instytucjami pomocy społecznej, służbami zatrudnienia i organizacjami pozarządowymi. Osobą koordynującą zadania dotyczące wdrażania strategii będzie Prezydent Miasta Krosna. Prezydent będzie również wskazywał instytucje zaangażowane w ostateczne opracowanie i wdrożenie celów operacyjnych oraz źródła ich finansowania. Będzie nadzorował okresowe przeglądy postępów osiągnięcia celów operacyjnych strategii. Ocena dokonywana będzie poprzez określenie stopnia realizacji zadań operacyjnych i kierunków działań, jak również wskaźników monitoringowych założonych do każdego celu operacyjnego. W okresach rocznych sporządzane będą raporty z realizacji strategii wskazujące na stopień osiągniętych wskaźników. Na podstawie analizy tych raportów będą formułowane wnioski, a następnie przedstawiana będzie Radzie Miasta Krosna informacja z realizacji założeń strategii. Zakładane jest sporządzanie rocznych informacji do końca czerwca danego roku za poprzedni rok realizacji strategii.

VIII. PODSUMOWANIE

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Krośnie na lata 2017 - 2022 będzie miała wpływ na wdrożenie działań w zakresie polityki społecznej, dostosowanych do zmieniających się warunków społeczno - ekonomicznych. Strategia ukierunkowuje działania władz samorządowych i instytucji pomocy społecznej, w tym Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, na pełnienie aktywnej roli w budowaniu sprawnego systemu pomocy i integracji społecznej.

Cele strategiczne wyznaczone w niniejszym opracowaniu dotyczą najistotniejszych problemów występujących na terenie Gminy Miasto Krosno, sformułowane w oparciu o szczegółowe analizy dotyczące pomocy społecznej oraz strukturę demograficzną mieszkańców. Koncentracja strategii na wybranych grupach społecznych przez pryzmat działań strukturalnych, inwestycyjnych, rozwojowych, jest najlepszą możliwością poprawy sytuacji osób i rodzin, a także zaktywizowania różnych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Opracowana strategia winna być dokumentem bazowym przy konstruowaniu programów operacyjnych i projektów określających sposób oraz metody realizacji zamierzonych przedsięwzięć.

Strategię należy traktować, jako proces otwarty, poddawany okresowym weryfikacjom i aktualizacjom, dlatego też niezbędne jest monitorowanie przebiegu strategii. W związku z tym zostały wyznaczone wskaźniki realizacji poszczególnych kierunków działania, które mają stanowić istotny element wdrażania strategii.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Krośnie na lata 2017 - 2022 ma zapewnić możliwość długofalowych działań wspierających osoby i rodziny w procesie odzyskiwania zdolności do samodzielnego funkcjonowania w zmieniających się warunkach społeczno-ekonomicznych oraz partycypacji społecznej osób starszych.

IX. ZESPÓŁ DS. OPRACOWANIA STRATEGII

Zarządzeniem Nr 462/16 Prezydenta Miasta Krosna z dnia 8 kwietnia 2016 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw przygotowania projektu „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Krośnie na lata 2017-2022” zmienionym zarządzeniem Nr 498/16 Prezydenta Miasta Krosna z dnia 10 maja 2016 r. powołano zespół w skład którego weszli:

Lp.	Imię i Nazwisko	Przynależność
1.	Bronisław Baran	Zastępca Prezydenta Miasta Krosna
2.	Julita Jaśkiewicz	Naczelnik Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krosna
3.	Andrzej Lula	Zastępca Naczelnika Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krosna
4.	Renata Matejek - Hoc	Kierownik Działu Pomocy Środowiskowej w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Krośnie
5.	Kamila Więcek	Inspektor w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Krośnie
6.	Iwona Staroń	Inspektor w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Krośnie
7.	Maria Habrat	Inspektor w Wydziale Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krosna
8.	Monika Szymbara	Referent w Wydziale Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krosna

X. SPIS TABEL I WYKRESÓW

SPIS TABEL

- Tabela 1. Prognoza ludności Krosna do roku 2040
- Tabela 2. Migracje wewnętrzne i zagraniczne
- Tabela 3. Mieszkańcy Krosna wg wieku
- Tabela 4. Stopa bezrobocia w stosunku do aktywnych zawodowo
- Tabela 5. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2011 - 2015
- Tabela 6. Występowanie problemów społecznych na terenie Krosna wg dzielnic i osiedli
- Tabela 7. Liczba osób objętych pomocą w formie pieniężnej i rzeczowej w latach 2011 - 2015
- Tabela 8. Wysokość stawki jednej godziny usług opiekuńczych w latach 2011- 2015
- Tabela 9. Osoby uzależnione od alkoholu na terenie Krosna w latach 2011 - 2015
- Tabela 10. Liczba i wielkość wypłacanych dodatków mieszkaniowych
- Tabela 11. Liczba rodzin, w których wystąpiła przemoc i liczba założonych „Niebieskich kart” w latach 2011 – 2015

SPIS WYKRESÓW

- Wykres 1. Ludność w mieście Krośnie
- Wykres 2. Ludność Krosna w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lat, kobiety 18-59 lat) i poprodukcyjnym (mężczyźni 65 i więcej lat, kobiety 60 i więcej lat)
- Wykres 3. Przyrost naturalny w mieście Krośnie
- Wykres 4. Liczba bezrobotnych wśród mieszkańców Miasta Krosna w latach 2011 - 2015
- Wykres 5. Stopa bezrobocia w latach 2011 - 2015
- Wykres 6. Podział osób bezrobotnych ze względu na wykształcenie
- Wykres 7. Wydatki na pomoc społeczną w latach 2011 – 2015 (w tys. zł)
- Wykres 8. Najczęstsze przyczyny kwalifikujące do pomocy społecznej
- Wykres 9. Liczba rodzin objętych pomocą w formie pracy socjalnej w latach 2011 - 2015
- Wykres 10. Liczba osób objętych pomocą w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”
- Wykres 11. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych 2011 - 2015
- Wykres 12. Wysokość kosztów rocznych usług opiekuńczych w latach 2011 – 2015 w zależności od rodzaju usług

- Wykres 13. Liczba uczestników w środowiskowych domach samopomocy w latach 2011 - 2015
- Wykres 14. Liczba przejętych osób do domów pomocy społecznej
- Wykres 15. Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe w latach 2011 - 2015
- Wykres 16. Liczba rodzin objętych pomocą przez DIK w latach 2011 – 2015
- Wykres 17. Opieka żłobkowa w latach 2011 – 2016
- Wykres 18. Orzeczone stopnie niepełnosprawności wśród mieszkańców Krosna w latach 2011 – 2015
- Wykres 19. Rodzaje niepełnosprawności wśród mieszkańców miasta Krosna w 2015 roku
- Wykres 20. Struktura wieku niepełnosprawnych mieszkańców miasta Krosna w 2015 roku
- Wykres 21. Poziom wykształcenia niepełnosprawnych mieszkańców miasta Krosna w 2015 r.
- Wykres 22. Problemy osób w wieku 60 plus
- Wykres 23. Liczba organizacji pozarządowych działających w mieście Krośnie
- Wykres 24. Wysokość dotacji przyznana organizacjom pozarządowym w latach 2011 - 2015

